

Ε.Ε. Παρ. Ι(ΙΙΙ)
Αρ. 4249, 27.7.2018

Ν. 16(ΙΙΙ)/2018

Ο περί της Συμφωνίας Πολιτικού Διαλόγου και Συνεργασίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των κρατών μελών της, αφενός, και της Δημοκρατίας της Κούβας, αφετέρου (Κυρωτικός) Νόμος του 2018 εκδίδεται με δημοσίευση στην Επίσημη Εφημερίδα της Κυπριακής Δημοκρατίας σύμφωνα με το Άρθρο 52 του Συντάγματος.

Αριθμός 16(ΙΙΙ) του 2018

ΝΟΜΟΣ ΠΟΥ ΚΥΡΩΝΕΙ ΤΗ ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΠΟΛΙΤΙΚΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΚΑΙ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΜΕΤΑΞΥ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΚΡΑΤΩΝ ΜΕΛΩΝ ΤΗΣ, ΑΦΕΝΟΣ, ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΤΗΣ ΚΟΥΒΑΣ, ΑΦΕΤΕΡΟΥ

Η Βουλή των Αντιπροσώπων ψηφίζει ως ακολούθως:

- Συνοπτικός τίτλος. 1. Ο παρών Νόμος θα αναφέρεται ως ο περί της Συμφωνίας Πολιτικού Διαλόγου και Συνεργασίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των κρατών μελών της, αφενός, και της Δημοκρατίας της Κούβας, αφετέρου (Κυρωτικός) Νόμος του 2018.
- Ερμηνεία. 2. Στον παρόντα Νόμο - «Συμφωνία» σημαίνει τη Συμφωνία Πολιτικού Διαλόγου και Συνεργασίας και των Κρατών Μελών της, αφενός, και της Δημοκρατίας της Κούβας, αφετέρου, που υπογράφηκε στις Βρυξέλλες του Βελγίου, στις 12 Δεκεμβρίου 2016, από τους αντιπροσώπους των Κρατών Μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τον αντιπρόσωπο της Κούβας και την υπογραφή της οποίας εξουσιοδότησε το Υπουργικό Συμβούλιο με την Απόφασή του με αρ. 81.789 και ημερομηνία 12.12.2016.
- Κύρωση της Συμφωνίας. Πίνακας. 3. Με τον παρόντα Νόμο κυρώνεται η Συμφωνία, της οποίας το πρωτότυπο κείμενο, στην Ελληνική γλώσσα, εκτίθεται στον Πίνακα.

ΠΙΝΑΚΑΣ

(Άρθρο 3)

ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΠΟΛΙΤΙΚΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΚΑΙ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΜΕΤΑΞΥ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ
ΚΑΙ ΤΩΝ ΚΡΑΤΩΝ ΜΕΛΩΝ ΤΗΣ, ΑΦΕΝΟΣ,
ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΤΗΣ ΚΟΥΒΑΣ, ΑΦΕΤΕΡΟΥ

ΤΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ ΤΟΥ ΒΕΛΓΙΟΥ,

Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ,

Η ΤΣΕΧΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ,

ΤΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ ΤΗΣ ΔΑΝΙΑΣ,

Η ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ,

Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΕΣΘΟΝΙΑΣ,

Η ΙΡΛΑΝΔΙΑ,

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ,

ΤΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ ΤΗΣ ΙΣΠΑΝΙΑΣ,

Η ΓΑΛΛΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ,

Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΚΡΟΑΤΙΑΣ,

Η ΙΤΑΛΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ,

Η ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ,

Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΛΕΤΟΝΙΑΣ,

Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΛΙΘΟΥΑΝΙΑΣ,

ΤΟ ΜΕΓΑΛΟ ΔΟΥΚΑΤΟ ΤΟΥ ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟΥ,

Η ΟΥΓΓΑΡΙΑ,

Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΜΑΛΤΑΣ,

ΤΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ ΤΩΝ ΚΑΤΩ ΧΩΡΩΝ,

Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΑΥΣΤΡΙΑΣ,

Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΩΝΙΑΣ,

Η ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ,

Η ΡΟΥΜΑΝΙΑ,

Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΣΛΟΒΕΝΙΑΣ,

Η ΣΛΟΒΑΚΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ,

Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΦΙΝΛΑΝΔΙΑΣ,

ΤΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ ΤΗΣ ΣΟΥΗΔΙΑΣ,

ΤΟ ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΒΡΕΤΑΝΙΑΣ ΚΑΙ ΒΟΡΕΙΟΥ ΙΡΛΑΝΔΙΑΣ,

Συμβαλλόμενα μέρη της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση και της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εφεξής «τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης», και

Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ,

αφενός, και

Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΚΟΥΒΑΣ, εφεξής η «Κούβα»,

αφετέρου,

ΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΣ ΥΠΟΨΗ την επιθυμία των μερών να εδραιώσουν και να εμβαθύνουν τους μεταξύ τους δεσμούς μέσω της ενίσχυσης του πολιτικού διαλόγου, της συνεργασίας, και των οικονομικών και εμπορικών σχέσεων, σε πνεύμα αμοιβαίου σεβασμού και ισότητας·

ΤΟΝΙΖΟΝΤΑΣ τη σημασία που αποδίδουν στην ενίσχυση του πολιτικού διαλόγου σχετικά με διμερή και διεθνή ζητήματα·

ΤΟΝΙΖΟΝΤΑΣ τη βούλησή τους να συνεργάζονται σε διεθνή φόρουμ για θέματα αμοιβαίου συμφέροντος·

ΕΧΟΝΤΑΣ ΥΠΟΨΗ τη δέσμευσή τους για την περαιτέρω προώθηση της στρατηγικής εταιρικής σχέσης που έχει συσταθεί μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αφενός, και των χωρών της Λατινικής Αμερικής και της Καραϊβικής, αφετέρου, και την Κοινή Στρατηγική Εταιρικής Σχέσης Καραϊβικής-ΕΕ και λαμβάνοντας υπόψη τα αμοιβαία οφέλη της περιφερειακής συνεργασίας και ολοκλήρωσης·

ΕΠΙΒΕΒΑΙΩΝΟΝΤΑΣ τον σεβασμό τους προς την κυριαρχία, την εδαφική ακεραιότητα και την πολιτική ανεξαρτησία της Δημοκρατίας της Κούβας·

ΕΠΙΒΕΒΑΙΩΝΟΝΤΑΣ τη δέσμευσή τους για την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας του πολυμερούς συστήματος και του ρόλου των Ηνωμένων Εθνών καθώς και για την τήρηση όλων των αρχών και σκοπών που κατοχυρώνονται στον Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών·

ΕΠΙΒΕΒΑΙΩΝΟΝΤΑΣ τον σεβασμό τους προς τα ανθρώπινα δικαιώματα, όπως ορίζονται στην Οικουμενική Διακήρυξη για τα ανθρώπινα δικαιώματα και σε άλλες συναφείς διεθνείς πράξεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα·

ΥΠΕΝΘΥΜΙΖΟΝΤΑΣ τη δέσμευσή τους για την εφαρμογή των αναγνωρισμένων αρχών της δημοκρατίας, της χρηστής διακυβέρνησης και του κράτους δικαίου·

ΕΠΙΒΕΒΑΙΩΝΟΝΤΑΣ τη δέσμευσή τους για την προώθηση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας και της ειρηνικής επίλυσης των διαφορών, σύμφωνα με τις αρχές της δικαιοσύνης και του διεθνούς δικαίου·

ΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΣ ΥΠΟΨΗ τη δέσμευσή τους για την τήρηση των διεθνών υποχρεώσεων στον τομέα του αφοπλισμού και της μη διάδοσης όπλων μαζικής καταστροφής και των φορέων τους καθώς και για τη συνεργασία σε αυτόν τον τομέα·

ΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΣ ΥΠΟΨΗ τη δέσμευσή τους για την καταπολέμηση του παράνομου εμπορίου και της συσσώρευσης φορητών όπλων και ελαφρού οπλισμού, σε πλήρη συμμόρφωση με τις υποχρεώσεις τους δυνάμει διεθνών νομοθετημάτων, και για τη συνεργασία σε αυτόν τον τομέα·

125

ΕΠΙΒΕΒΑΙΩΝΟΝΤΑΣ τη δέσμευσή τους για την καταπολέμηση και την εξάλειψη κάθε μορφής διακρίσεων, συμπεριλαμβανομένων των διακρίσεων λόγω φυλής, χρώματος ή εθνικής καταγωγής, θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, ηλικίας ή σεξουαλικού προσανατολισμού.

ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΝΤΑΣ τη δέσμευσή τους για τη βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη και για συνεργασία με στόχο την επίτευξη των στόχων της Ατζέντας του 2030 για τη βιώσιμη ανάπτυξη.

ΑΝΑΓΝΩΡΙΖΟΝΤΑΣ το καθεστώς της Κούβας ως αναπτυσσόμενης νησιωτικής χώρας και λαμβάνοντας υπόψη τα αντίστοιχα επίπεδα ανάπτυξης των μερών.

ΑΝΑΓΝΩΡΙΖΟΝΤΑΣ τη σημασία της αναπτυξιακής συνεργασίας για τις αναπτυσσόμενες χώρες με στόχο τη διαρκή και βιώσιμη ανάπτυξή τους και την πλήρη επίτευξη των αναπτυξιακών στόχων που έχουν συμφωνηθεί σε διεθνές επίπεδο.

ΒΑΣΕΙ της αρχής της κατανομής ευθυνών και έχοντας πειστεί για τη σημασία της πρόληψης της παραγωγής, διακίνησης και χρησιμοποίησης παράνομων ναρκωτικών.

ΥΠΕΝΘΥΜΙΖΟΝΤΑΣ τη δέσμευσή τους για την καταπολέμηση της διαφθοράς, της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, του οργανωμένου εγκλήματος, της εμπορίας ανθρώπων και της παράνομης διακίνησης μεταναστών.

ΑΝΑΓΝΩΡΙΖΟΝΤΑΣ την ανάγκη για ενισχυμένη συνεργασία στους τομείς της προώθησης της δικαιοσύνης, της ασφάλειας των πολιτών και της μετανάστευσης.

ΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΣ ΥΠΟΨΗ την ανάγκη προώθησης των στόχων της παρούσας συμφωνίας μέσω του διαλόγου και της συνεργασίας με όλους τους συναφείς ενδιαφερόμενους φορείς, συμπεριλαμβανομένων των εκπροσώπων των περιφερειακών και των τοπικών κυβερνήσεων, της κοινωνίας των πολιτών και του ιδιωτικού τομέα, ανάλογα με την περίπτωση·

ΥΠΕΝΘΥΜΙΖΟΝΤΑΣ τις διεθνείς δεσμεύσεις τους στον τομέα της κοινωνικής ανάπτυξης, μεταξύ άλλων στους τομείς της εκπαίδευσης, της υγείας και των εργασιακών δικαιωμάτων, καθώς και τις δεσμεύσεις τους σε θέματα περιβάλλοντος·

ΕΠΙΒΕΒΑΙΩΝΟΝΤΑΣ τα κυριαρχικά δικαιώματα των κρατών επί των φυσικών πόρων τους και την ευθύνη τους για την προστασία του περιβάλλοντος σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία τους, τις αρχές του διεθνούς δικαίου και τη Διακήρυξη της Διάσκεψης των Ηνωμένων Εθνών για τη βιώσιμη ανάπτυξη·

ΕΠΙΒΕΒΑΙΩΝΟΝΤΑΣ τη σημασία που αποδίδουν τα μέρη στις αρχές και τους κανόνες που διέπουν το διεθνές εμπόριο, ιδίως σε αυτούς που περιλαμβάνονται στη συμφωνία της 15ης Απριλίου 1994 για την ίδρυση του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου και στις πολυμερείς συμφωνίες που προσαρτώνται στη συμφωνία ΠΟΕ, καθώς και στην ανάγκη εφαρμογής τους με διαφάνεια και χωρίς διακρίσεις·

ΕΠΑΝΑΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΣ την αντίθεσή τους σε μονομερή εξαναγκαστικά μέτρα με εξωεδαφική ισχύ, που αντίκεινται στο διεθνές δίκαιο και στις αρχές των ελεύθερων συναλλαγών, και τη δέσμευσή τους να προαγάγουν την κατάργησή τους·

ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΝΤΑΣ ότι, σε περίπτωση που τα μέρη αποφασίσουν βάσει της παρούσας συμφωνίας, να συνάψουν ειδικές συμφωνίες στον τομέα της ελευθερίας, της ασφάλειας και της δικαιοσύνης, τις οποίες έχει συνάψει η Ένωση σύμφωνα με τον τίτλο V του τρίτου Μέρους της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι διατάξεις των εν λόγω μελλοντικών συμφωνιών δεν θα είναι δεσμευτικές για το Ηνωμένο Βασίλειο και/ή την Ιρλανδία, εκτός εάν η Ευρωπαϊκή Ένωση, ταυτόχρονα με το Ηνωμένο Βασίλειο και/ή την Ιρλανδία όσον αφορά τις αντίστοιχες προγενέστερες διμερείς σχέσεις τους, κοινοποιήσει στην Κούβα ότι το Ηνωμένο Βασίλειο και/ή η Ιρλανδία έχει/έχουν δεσμευθεί από τις εν λόγω συμφωνίες ως κράτη μέλη της Ένωσης σύμφωνα με το πρωτόκολλο αριθ. 21 για τη θέση του Ηνωμένου Βασιλείου και της Ιρλανδίας όσον αφορά τον χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, το οποίο έχει προσαρτηθεί στη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση και στη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ομοίως, οποιαδήποτε επακόλουθα εσωτερικά μέτρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης εγκριθούν σύμφωνα με τον τίτλο V του τρίτου Μέρους της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την εφαρμογή της παρούσας συμφωνίας δεν θα είναι δεσμευτικά για το Ηνωμένο Βασίλειο και/ή την Ιρλανδία, εκτός εάν τα εν λόγω κράτη μέλη κοινοποιήσουν την επιθυμία τους να αποδεχθούν τέτοια μέτρα ή να λάβουν μέρος σε αυτά σύμφωνα με το πρωτόκολλο αριθ. 21. Σημειώνοντας επίσης ότι τέτοιου είδους μελλοντικές συμφωνίες ή επακόλουθα εσωτερικά μέτρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του πρωτοκόλλου αριθ. 22 που έχει προσαρτηθεί στις προαναφερόμενες Συνθήκες σχετικά με τη θέση της Δανίας,

ΣΥΜΦΩΝΗΣΑΝ ΤΑ ΑΚΟΛΟΥΘΑ:

ΜΕΡΟΣ Ι

ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

ΑΡΘΡΟ 1

Αρχές

1. Τα μέρη επιβεβαιώνουν τη δέσμευσή τους για ένα ισχυρό και αποτελεσματικό πολυμερές σύστημα και για τον πλήρη σεβασμό και την τήρηση του διεθνούς δικαίου και των στόχων και αρχών που κατοχυρώνονται στον Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών («Χάρτης του ΟΗΕ»).
2. Ομοίως, θεωρούν ως θεμελιώδη πτυχή της παρούσας συμφωνίας τη δέσμευσή τους στις καθιερωμένες βάσεις των σχέσεων μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Κούβας, που επικεντρώνονται στην ισότητα, την αμοιβαιότητα και τον αμοιβαίο σεβασμό.
3. Τα μέρη συμφωνούν ότι όλες οι δράσεις στο πλαίσιο της παρούσας συμφωνίας υλοποιούνται σύμφωνα με τις συνταγματικές αρχές, τα νομοθετικά πλαίσια, τη νομοθεσία, τους κανόνες και τους κανονισμούς του κάθε μέρους, καθώς και με τις εφαρμοστέες διεθνείς πράξεις στις οποίες έχουν προσχωρήσει.
4. Τα μέρη επιβεβαιώνουν τη δέσμευσή τους για την προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης, η οποία αποτελεί κατευθυντήρια αρχή για την εφαρμογή της παρούσας συμφωνίας.

5. Ο σεβασμός και η προώθηση των δημοκρατικών αρχών, ο σεβασμός όλων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών που κατοχυρώνονται στην Οικουμενική Διακήρυξη για τα ανθρώπινα δικαιώματα και στις βασικές διεθνείς πράξεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τα προαιρετικά πρωτόκολλά τους που εφαρμόζονται στα μέρη, καθώς και ο σεβασμός του κράτους δικαίου, συνιστούν απαραίτητο στοιχείο της παρούσας συμφωνίας.

6. Στο πλαίσιο της συνεργασίας τους, τα μέρη αναγνωρίζουν ότι όλοι οι λαοί έχουν το δικαίωμα να αποφασίζουν ελεύθερα το πολιτικό τους σύστημα και να προάγουν ελεύθερα την οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική τους ανάπτυξη.

ΑΡΘΡΟ 2

Στόχοι

Τα μέρη συμφωνούν ότι οι στόχοι της παρούσας συμφωνίας είναι οι εξής:

- α) να εδραιώσει και να ενισχύσει τις υφιστάμενες σχέσεις μεταξύ των μερών στους τομείς του πολιτικού διαλόγου, της συνεργασίας και του εμπορίου, με πνεύμα αμοιβαίου σεβασμού, αμοιβαίου και κοινού συμφέροντος και σεβασμού της κυριαρχίας των μερών·
- β) να συνοδεύσει τη διαδικασία αναζωογόνησης της οικονομίας και της κοινωνίας της Κούβας μέσω της παροχής ενός ολοκληρωμένου πλαισίου διαλόγου και συνεργασίας·

- γ) να δρομολογήσει έναν διάλογο προσανατολισμένο στα αποτελέσματα βάσει του διεθνούς δικαίου για την ενίσχυση της διμερούς συνεργασίας και της αμοιβαίας συμμετοχής σε διεθνή φόρουμ, ειδικότερα στα Ηνωμένα Έθνη, με στόχο την ενίσχυση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της δημοκρατίας, την επίτευξη βιώσιμης ανάπτυξης και την καταπολέμηση κάθε μορφής διακρίσεων·
- δ) να υποστηρίξει τις προσπάθειες για την επίτευξη των στόχων του πλαισίου της Ατζέντας 2030 για τη βιώσιμη ανάπτυξη·
- ε) να προωθήσει τις εμπορικές και οικονομικές σχέσεις σύμφωνα με τους κανόνες και τις αρχές που διέπουν το διεθνές εμπόριο και ορίζονται στις συμφωνίες του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ)·
- στ) να ενισχύσει την περιφερειακή συνεργασία στις περιφέρειες της Καραϊβικής και της Λατινικής Αμερικής με στόχο την ανάπτυξη, στον βαθμό του δυνατού, περιφερειακών απαντήσεων σε περιφερειακές και παγκόσμιες προκλήσεις και την προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης στην περιοχή·
- ζ) να προαγάγει την κατανόηση ενθαρρύνοντας τις επαφές, τον διάλογο και τη συνεργασία μεταξύ των κοινωνιών της Κούβας και των χωρών της ΕΕ σε όλα τα επίπεδα.

ΜΕΡΟΣ ΙΙ

ΠΟΛΙΤΙΚΟΣ ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΑΡΘΡΟ 3

Στόχοι

Τα μέρη συμφωνούν να αναπτύξουν πολιτικό διάλογο. Στόχοι του εν λόγω διαλόγου είναι:

- α) η ενίσχυση των πολιτικών σχέσεων και η προώθηση των ανταλλαγών και της αμοιβαίας κατανόησης σε θέματα αμοιβαίου συμφέροντος που προκαλούν κοινή ανησυχία·
- β) η παροχή της δυνατότητας ευρύτερης ανταλλαγής απόψεων και πληροφοριών μεταξύ των μερών σχετικά με τις θέσεις τους στα διεθνή φόρουμ και η προώθηση της αμοιβαίας εμπιστοσύνης, προσδιορίζοντας και ενισχύοντας τις κοινές προσεγγίσεις στις περιπτώσεις που είναι δυνατόν·
- γ) η ενίσχυση του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών ως πυρήνα του πολυμερούς συστήματος, με βάση τον Χάρτη του ΟΗΕ και το διεθνές δίκαιο, ούτως ώστε να μπορεί να αντιμετωπίζει τις παγκόσμιες προκλήσεις με αποτελεσματικό τρόπο·
- δ) η περαιτέρω προώθηση της στρατηγικής εταιρικής σχέσης μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Κοινότητας των κρατών της Λατινικής Αμερικής και της Καραϊβικής (CELAC).

ΑΡΘΡΟ 4

Τομείς και μέσα

1. Τα μέρη συμφωνούν ότι ο πολιτικός διάλογος λαμβάνει χώρα ανά τακτά χρονικά διαστήματα σε επίπεδο ανώτερων υπαλλήλων και σε ανώτερο πολιτικό επίπεδο και καλύπτει όλες τις πτυχές αμοιβαίου συμφέροντος σε περιφερειακό ή διεθνές επίπεδο. Τα ζητήματα που εξετάζονται στο πλαίσιο του πολιτικού διαλόγου συμφωνούνται εκ των προτέρων από τα μέρη.
2. Ο πολιτικός διάλογος μεταξύ των μερών συμβάλλει στην αποσαφήνιση των συμφερόντων και των θέσεων και των δύο μερών και επιδιώκει τη δημιουργία κοινών βάσεων για πρωτοβουλίες διμερούς συνεργασίας ή για πολυμερείς δράσεις σε τομείς που ορίζονται στην παρούσα συμφωνία και σε άλλους που θα μπορούσαν να προστεθούν κατόπιν συμφωνίας μεταξύ των μερών.
3. Τα μέρη θα αναπτύξουν ειδικούς διαλόγους στους απαιτούμενους τομείς βάσει αμοιβαίας συμφωνίας.

ΑΡΘΡΟ 5

Ανθρώπινα δικαιώματα

Στο πλαίσιο του συνολικού πολιτικού διαλόγου, τα μέρη συμφωνούν να αναπτύξουν διάλογο σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα με στόχο την ενίσχυση της πρακτικής συνεργασίας μεταξύ των μερών σε πολυμερές και διμερές επίπεδο. Η ημερήσια διάταξη για κάθε σύνοδο του διαλόγου συμφωνείται από τα μέρη, αντανακλά τα αντίστοιχα συμφέροντά τους και μεριμνά για την ισορροπημένη εξέταση αστικών, πολιτικών, οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών δικαιωμάτων.

ΑΡΘΡΟ 6

Παράνομο εμπόριο φορητών όπλων και ελαφρού οπλισμού και άλλων συμβατικών όπλων

1. Τα μέρη αναγνωρίζουν ότι η παράνομη κατασκευή, μεταφορά και κυκλοφορία φορητών όπλων και ελαφρού οπλισμού, συμπεριλαμβανομένων των πυρομαχικών, καθώς και η υπερβολική συσσώρευση, η κακή διαχείριση, τα ανεπαρκώς ασφαλισμένα οπλοστάσια και η ανεξέλεγκτη διάδοσή τους συνιστούν σοβαρή απειλή για τη διεθνή ειρήνη και ασφάλεια.
2. Τα μέρη συμφωνούν να τηρούν και να εκπληρώνουν πλήρως τις υποχρεώσεις και τις δεσμεύσεις τους σε αυτόν τον τομέα δυνάμει των εφαρμοστέων διεθνών συμφωνιών και των ψηφισμάτων των Ηνωμένων Εθνών, καθώς και άλλων διεθνών πράξεων, χρησιμοποιώντας ως αναγνωρισμένο πλαίσιο το πρόγραμμα δράσης των Ηνωμένων Εθνών για την πρόληψη, την καταπολέμηση και την εξάλειψη του παράνομου εμπορίου φορητών όπλων και ελαφρού οπλισμού από κάθε άποψη.
3. Τα μέρη επιβεβαιώνουν το εγγενές δικαίωμα νόμιμης άμυνάς τους δυνάμει του άρθρου 51 του Χάρτη του ΟΗΕ και επιβεβαιώνουν περαιτέρω το δικαίωμα κάθε κράτους να κατασκευάζει, να εισάγει και να διατηρεί φορητά όπλα και ελαφρύ οπλισμό για σκοπούς άμυνας και εθνικής ασφάλειας, καθώς και για να μπορεί να συμμετέχει σε επιχειρήσεις για τη διατήρηση της ειρήνης σύμφωνα με τον Χάρτη του ΟΗΕ και βάσει της απόφασης του κάθε μέρους.

4. Τα μέρη αναγνωρίζουν τη σημασία των εσωτερικών συστημάτων ελέγχου για τη μεταφορά συμβατικών όπλων σύμφωνα με τις διεθνείς πράξεις που ορίζονται στην παράγραφο 2. Τα μέρη αναγνωρίζουν ότι είναι σημαντική η διεξαγωγή των ελέγχων αυτών με υπεύθυνο τρόπο ως συμβολή στη διεθνή και περιφερειακή ειρήνη, ασφάλεια και σταθερότητα, στη μείωση των ανθρώπινων δεινών και στην πρόληψη του παράνομου εμπορίου συμβατικών όπλων ή της εκτροπής τους σε μη εξουσιοδοτημένους αποδέκτες.

5. Τα μέρη συμφωνούν επίσης να συνεργάζονται σε διμερές, περιφερειακό και διεθνές επίπεδο και να διασφαλίζουν τον συντονισμό, τη συμπληρωματικότητα και τη συνέργεια των προσπαθειών τους να διασφαλίσουν ότι υπάρχουν κατάλληλοι νόμοι, κανονισμοί και διαδικασίες για την άσκηση αποτελεσματικού ελέγχου της παραγωγής, των εξαγωγών, των εισαγωγών, των μεταφορών ή εκ νέου μεταφορών φορητών όπλων και ελαφρού οπλισμού και άλλων συμβατικών όπλων και για την πρόληψη, την καταπολέμηση και την εξάλειψη του παράνομου εμπορίου όπλων, συμβάλλοντας έτσι στη διατήρηση της διεθνούς ειρήνης και σταθερότητας. Συμφωνούν να αναπτύξουν τακτικό πολιτικό διάλογο που θα συνοδεύει και θα εδραιώσει αυτό το εγχείρημα, λαμβάνοντας υπόψη τη φύση, το πεδίο εφαρμογής και την έκταση του παράνομου εμπορίου όπλων για κάθε μέρος.

ΑΡΘΡΟ 7

Αφοπλισμός και μη διάδοση των όπλων μαζικής καταστροφής

1. Τα μέρη, επιβεβαιώνοντας τη δέσμευσή τους για τον γενικό και πλήρη αφοπλισμό, θεωρούν ότι η διάδοση των πυρηνικών, χημικών και βιολογικών όπλων και των φορέων τους, τόσο σε κρατικούς όσο και σε μη κρατικούς φορείς, αποτελεί μια από τις σοβαρότερες απειλές κατά της διεθνούς σταθερότητας και ασφάλειας.

2. Τα μέρη επισημαίνουν την ανακήρυξη της Λατινικής Αμερικής και της Καραϊβικής ως ζώνης ειρήνης, που περιλαμβάνει τη δέσμευση των κρατών της περιοχής για την προώθηση του πυρηνικού αφοπλισμού, καθώς και το καθεστώς της Λατινικής Αμερικής και της Καραϊβικής ως ζώνης χωρίς πυρηνικά όπλα.
3. Τα μέρη συμφωνούν να συνεργάζονται και να συνεισφέρουν στις διεθνείς προσπάθειες αφοπλισμού και μη διάδοσης όπλων μαζικής καταστροφής από κάθε άποψη και των φορέων τους, καθώς και στους εθνικούς ελέγχους εξαγωγών όπλων, μέσω της πλήρους τήρησης και της εφαρμογής σε εθνικό επίπεδο των υφιστάμενων υποχρεώσεών τους δυνάμει διεθνών συνθηκών και συμφωνιών αφοπλισμού και μη διάδοσης και άλλων διεθνών υποχρεώσεων που δεσμεύουν τα μέρη και των αρχών και κανόνων του διεθνούς δικαίου.
4. Τα μέρη συμφωνούν ότι η παρούσα διάταξη συνιστά ουσιώδες στοιχείο της παρούσας συμφωνίας.
5. Τα μέρη συμφωνούν επίσης να ανταλλάσσουν απόψεις και να συνεργάζονται με στόχο τη λήψη μέτρων για την πιθανή υπογραφή, κύρωση ή προσχώρηση, ανάλογα με την περίπτωση, σε συναφείς διεθνείς πράξεις και την εφαρμογή και πλήρη συμμόρφωση με τις πράξεις στις οποίες έχουν προσχωρήσει.
6. Τα μέρη συμφωνούν να καθιερώσουν τακτικό διάλογο, ο οποίος θα συνοδεύει τη συνεργασία τους στον συγκεκριμένο τομέα.

ΑΡΘΡΟ 8

Καταπολέμηση της τρομοκρατίας κάθε μορφής και έκφανσης

1. Τα μέρη τονίζουν και πάλι τη σημασία της πρόληψης και καταπολέμησης της τρομοκρατίας κάθε μορφής και έκφανσης και συμφωνούν να συνεργαστούν στην ανταλλαγή εμπειριών και πληροφοριών με πλήρη σεβασμό των αρχών του Χάρτη του ΟΗΕ, του κράτους δικαίου και του διεθνούς δικαίου, περιλαμβανομένου του διεθνούς δικαίου ανθρωπίνων δικαιωμάτων και του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου, έχοντας υπόψη την Συνολική πολιτική των Ηνωμένων Εθνών για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, που περιλαμβάνεται στο Ψήφισμα 60/288 της 8ης Σεπτεμβρίου 2006 της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ ως περιοδικώς αναθεωρείται.

2. Τα μέρη πράττουν τα ανωτέρω συγκεκριμένα ως εξής:

- α) στο πλαίσιο της εφαρμογής των συναφών ψηφισμάτων του ΟΗΕ και της κύρωσης και εφαρμογής των οικουμενικών νομικών πράξεων κατά της τρομοκρατίας και άλλων νομικών πράξεων που αφορούν τα μέρη·
- β) με τη συνεργασία για την ανταλλαγή πληροφοριών για τις τρομοκρατικές ομάδες και τα δίκτυα που τις υποστηρίζουν σύμφωνα με το διεθνές και το εγχώριο δίκαιο·
- γ) με τη συνεργασία για την ανταλλαγή απόψεων σχετικά με τα μέσα, τις μεθόδους και τις βέλτιστες πρακτικές για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και της παρακίνησης τρομοκρατικών πράξεων, μεταξύ άλλων στους τεχνικούς τομείς και στον τομέα της εκπαίδευσης, και όσον αφορά την πρόληψη της τρομοκρατίας·

- δ) με την ανάπτυξη της συνεργασίας ώστε να ενισχυθεί η διεθνής συναίνεση όσον αφορά την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και της χρηματοδότησής της και το σχετικό κανονιστικό πλαίσιο, εργαζόμενα για την επίτευξη συμφωνίας το ναρτίτερο δυνατόν με αντικείμενο τη γενική σύμβαση για τη διεθνή τρομοκρατία, ώστε να συμπληρωθούν οι υφιστάμενες πράξεις του ΟΗΕ και άλλες εφαρμοστέες διεθνείς πράξεις για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας στις οποίες έχουν προσχωρήσει.
- ε) με την προώθηση της συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών του ΟΗΕ με στόχο την αποτελεσματική εφαρμογή της παγκόσμιας αντιτρομοκρατικής στρατηγικής του ΟΗΕ συνολικά με όλα τα κατάλληλα μέσα.

ΑΡΘΡΟ 9

Σοβαρά εγκλήματα διεθνούς χαρακτήρος

1. Τα μέρη επιβεβαιώνουν ότι τα σοβαρότερα εγκλήματα που απασχολούν τη διεθνή κοινότητα στο σύνολό της δεν θα πρέπει να μένουν ατιμώρητα και ότι η δίωξή τους θα πρέπει να εξασφαλίζεται με μέτρα σε εγχώριο ή διεθνές επίπεδο, κατά περίπτωση, καθώς και στο επίπεδο του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου.
2. Τα μέρη επαναλαμβάνουν ότι είναι σημαντική η συνεργασία με τα αντίστοιχα δικαστήρια σύμφωνα με τη σχετική νομοθεσία των συμβαλλόμενων μερών και τις εφαρμοστέες διεθνείς υποχρεώσεις τους.
3. Τα μέρη συμφωνούν ότι οι σκοποί και οι αρχές του Χάρτη του ΟΗΕ και του διεθνούς δικαίου είναι απαραίτητες για την ύπαρξη αποτελεσματικής και δίκαιης διεθνούς ποινικής δικαιοδοσίας, η οποία δρα συμπληρωματικά προς τα εθνικά συστήματα δικαιοσύνης.

4. Τα μέρη συμφωνούν να συνεργάζονται με στόχο την ενίσχυση του νομοθετικού πλαισίου που αποσκοπεί στην πρόληψη και τιμωρία των σοβαρότερων εγκλημάτων που προκαλούν ανησυχία στη διεθνή κοινότητα, μεταξύ άλλων μέσω της ανταλλαγής εμπειριών και της ανάπτυξης ικανοτήτων σε αμοιβαία συμφωνηθέντες τομείς.

ΑΡΘΡΟ 10

Μονομερή εξαναγκαστικά μέτρα

1. Τα μέρη ανταλλάσσουν απόψεις σχετικά με μονομερή εξαναγκαστικά μέτρα με εξωεδαφική ισχύ, τα οποία αντίκεινται στο διεθνές δίκαιο και στους ευρέως αποδεκτούς κανόνες του διεθνούς εμπορίου, και τα οποία επηρεάζουν και τα δύο μέρη και χρησιμοποιούνται ως μέσο άσκησης πολιτικής και οικονομικής πίεσης κατά των κρατών, πλήττοντας την κυριαρχία τους.

2. Τα μέρη επιδιώκουν την ανάπτυξη τακτικού διαλόγου σχετικά με την εφαρμογή των εν λόγω μέτρων και την πρόληψη και τον μετριασμό των επιπτώσεών τους.

ΑΡΘΡΟ 11

Καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και της παράνομης διακίνησης μεταναστών

1. Με γνώμονα τον προσδιορισμό των τομέων και τον καθορισμό των προσεγγίσεων για κοινή δράση, τα μέρη ανταλλάσσουν απόψεις σχετικά με την πρόληψη και την καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης μεταναστών και της εμπορίας ανθρώπων σε όλες τις μορφές της και με τη διασφάλιση της προστασίας των θυμάτων σύμφωνα με τον Χάρτη του ΟΗΕ και συναφείς διεθνείς πράξεις, ειδικότερα τη σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά του διεθνικού οργανωμένου εγκλήματος, το Πρωτόκολλο για την πρόληψη, καταστολή και τιμωρία της διακίνησης προσώπων, ιδιαίτερα γυναικών και παιδιών και το Πρωτόκολλο κατά της λαθραίας διακίνησης μεταναστών από τη γη, τη θάλασσα και τον αέρα, καθώς και το Σχέδιο Παγκόσμιας Δράσης των Ηνωμένων Εθνών για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων που εγκρίθηκε από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών στο ψήφισμά της 64/293.

2. Τα μέρη εστιάζουν συγκεκριμένα στους κατωτέρω στόχους:

- α) την προώθηση νόμων και πολιτικών που συνάδουν με τις διατάξεις της σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών κατά του διεθνικού οργανωμένου εγκλήματος, του Πρωτοκόλλου για την πρόληψη, καταστολή και τιμωρία της διακίνησης προσώπων, ιδιαίτερα γυναικών και παιδιών, και του Πρωτοκόλλου κατά της λαθραίας διακίνησης μεταναστών από τη γη, τη θάλασσα και τον αέρα.
- β) τις βέλτιστες πρακτικές και δραστηριότητες που είναι σχεδιασμένες για να βοηθούν στην ταυτοποίηση, τη σύλληψη και τη δίωξη εγκληματικών δικτύων που εμπλέκονται στην παράνομη διακίνηση μεταναστών και την εμπορία ανθρώπων, καθώς και στην υποστήριξη των θυμάτων αυτών των εγκλημάτων.

ΑΡΘΡΟ 12

Καταπολέμηση της παραγωγής, της διακίνησης και της κατανάλωσης παράνομων ναρκωτικών

1. Τα μέρη επιβεβαιώνουν τη σημασία της ανταλλαγής απόψεων και βέλτιστων πρακτικών με στόχο τον προσδιορισμό τομέων και τον καθορισμό προσεγγίσεων για κοινή δράση με στόχο την πρόληψη και καταπολέμηση της παραγωγής, της διακίνησης και της κατανάλωσης παράνομων ουσιών σε όλες τις μορφές τους, συμπεριλαμβανομένων των νέων ψυχοδραστικών ουσιών, σύμφωνα με τον Χάρτη του ΟΗΕ και τις συναφείς διεθνείς πράξεις, ειδικότερα τις τρεις βασικές συμβάσεις του ΟΗΕ για τον έλεγχο των ναρκωτικών του 1961, του 1971 και του 1988, την πολιτική δήλωση και την δήλωση για τις κατευθυντήριες γραμμές για τη μείωση της ζήτησης ναρκωτικών που εγκρίθηκαν από την ειδική σύνοδο της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών για τα ναρκωτικά τον Ιούνιο του 1998 και την πολιτική δήλωση και το σχέδιο δράσης που εγκρίθηκαν στο τμήμα υψηλού επιπέδου της 52ης συνόδου της Επιτροπής των Ηνωμένων Εθνών για τα Ναρκωτικά τον Μάρτιο του 2009 καθώς και το έγγραφο αποτελεσμάτων που ενέκρινε σε ειδική σύνοδο τον Απρίλιο 2016 η Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών.

2. Τα μέρη επιδιώκουν επίσης τη συνεργασία με άλλες χώρες για τη μείωση της παραγωγής και της διακίνησης παράνομων ουσιών, σε πλήρη συμμόρφωση με το διεθνές δίκαιο, την κυριαρχία των κρατών και την αρχή της κοινής ευθύνης και της συνυπευθυνότητας.

ΑΡΘΡΟ 13

Καταπολέμηση του ρατσισμού, των φυλετικών διακρίσεων, της ξενοφοβίας
και της σχετικής μισαλλοδοξίας

1. Τα μέρη δεσμεύονται να καταπολεμήσουν τον ρατσισμό, τις φυλετικές διακρίσεις, την ξενοφοβία και τη σχετική μισαλλοδοξία σε παγκόσμιο επίπεδο, μεταξύ άλλων μέσω της οικουμενικής κύρωσης και εφαρμογής της διεθνούς σύμβασης για την κατάργηση πάσης μορφής φυλετικών διακρίσεων.

2. Σε αυτό το πλαίσιο, ανταλλάσσουν βέλτιστες πρακτικές σχετικά με στρατηγικές και πολιτικές για την προώθηση της καταπολέμησης των φυλετικών διακρίσεων, της ξενοφοβίας και της σχετικής μισαλλοδοξίας, ειδικότερα σχετικά με την εφαρμογή της Διακήρυξης και του Προγράμματος Δράσης του Ντέρμπαν, στις επικράτειες των μερών αλλά και σε παγκόσμιο επίπεδο.
3. Ανταλλάσσουν επίσης απόψεις σχετικά με τους αποτελεσματικότερους τρόπους εφαρμογής της Διεθνούς Δεκαετίας των Ηνωμένων Εθνών για τους λαούς με αφρικανική καταγωγή, από το 2015 μέχρι το 2024.
4. Εξετάζουν την πιθανότητα ανάληψης δράσης για την καταπολέμηση των φυλετικών διακρίσεων στο πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών και άλλων φόρουμ.

ΑΡΘΡΟ 14

Βιώσιμη ανάπτυξη

1. Τα μέρη επικροτούν την Ατζέντα του 2030 για τη βιώσιμη ανάπτυξη και τους στόχους βιώσιμης ανάπτυξης (ΣΒΑ) που εγκρίθηκαν από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών και δεσμεύονται να εργαστούν για την επίτευξή τους σε εθνικό και διεθνές επίπεδο.
2. Συμφωνούν ότι είναι σημαντικό να εξαλειφθεί η φτώχεια σε όλες τις μορφές της και να επιτευχθεί βιώσιμη ανάπτυξη σε οικονομικό, κοινωνικό και περιβαλλοντικό επίπεδο με ισορροπημένο και ολοκληρωμένο τρόπο. Για τον σκοπό αυτό, επιβεβαιώνουν τη δέσμευσή τους να εφαρμόσουν την Ατζέντα του 2030 για τη βιώσιμη ανάπτυξη σύμφωνα με τις αντίστοιχες ικανότητες και τις περιστάσεις του καθενός.

3. Τα μέρη αναγνωρίζουν ότι προκειμένου να επιτευχθεί βιώσιμη ανάπτυξη είναι απαραίτητο να εφαρμοστούν και οι 17 ΣΒΑ της Ατζέντας του 2030 για τη βιώσιμη ανάπτυξη. Συμφωνούν να ανταλλάσσουν απόψεις για τους καλύτερους τρόπους συνεργασίας τους για την επίτευξη των ΣΒΑ, στους οποίους συγκαταλέγονται:

- α) η προώθηση της εξάλειψης της φτώχειας, της πείνας, του αναλφαριθτισμού και της κακής υγείας και η διασφάλιση διαρκούς, βιώσιμης και χωρίς αποκλεισμούς οικονομικής ανάπτυξης για όλους·
- β) η παροχή της δέουσας προτεραιότητας στην από κοινού επίλυση όλων των περιβαλλοντικών προβλημάτων, συμπεριλαμβανομένης της κλιματικής αλλαγής, και η προώθηση της βιώσιμης διαχείρισης και χρησιμοποίησης των υδάτων, των θαλασσών και των χερσαίων οικοσυστημάτων·
- γ) η συνεργασία για τη χειραφέτηση των γυναικών, τη μείωση της ανισότητας μεταξύ και εντός των χωρών, τη διευκόλυνση της πρόσβασης στη δικαιοσύνη για όλους και τη δημιουργία υπεύθυνων, αποτελεσματικών θεσμών χωρίς αποκλεισμούς σε όλα τα επίπεδα.

4. Τα μέρη συμφωνούν να αναπτύξουν έναν ειδικό διάλογο σχετικά με την Ατζέντα του 2030 για τη βιώσιμη ανάπτυξη με στόχο τον προσδιορισμό τρόπων για τη βελτίωση της πρακτικής συνεργασίας μεταξύ τους εντός του συνολικού πλαισίου του πολιτικού διαλόγου. Η ημερήσια διάταξη για κάθε σύνοδο του διαλόγου συμφωνείται μεταξύ των μερών.

5. Τα μέρη δεσμεύονται να ενισχύσουν την παγκόσμια εταιρική σχέση για την ανάπτυξη, την προώθηση της πολιτικής συνοχής σε όλα τα επίπεδα και την ανάπτυξη μιας ολοκληρωμένης καινοτόμου προσέγγισης για την κινητοποίηση και την αποτελεσματική χρησιμοποίηση όλων των διαθέσιμων δημόσιων, ιδιωτικών, εσωτερικών και διεθνών πόρων, όπως ορίζεται στο Πρόγραμμα Δράσης της Αντίς Αμπέμπα για τη χρηματοδότηση της ανάπτυξης.

6. Τα μέρη αναγνωρίζουν την ανάγκη τακτικής παρακολούθησης και αναθεώρησης της Ατζέντας του 2030 για τη βιώσιμη ανάπτυξη και του Προγράμματος Δράσης της Αντίς Αμπέμπα για τη χρηματοδότηση της ανάπτυξης σε παγκόσμιο επίπεδο στο πλαίσιο του πολιτικού φόρουμ υψηλού επιπέδου του ΟΗΕ για τη βιώσιμη ανάπτυξη, μεταξύ άλλων σχετικά με τα μέσα εφαρμογής, καθώς και σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο, ανάλογα με την περίπτωση.

7. Τα μέρη επιβεβαιώνουν ότι είναι ανάγκη όλες οι αναπτυσσόμενες χώρες να παράσχουν 0,7 % του ακαθάριστου εθνικού εισοδήματος για επίσημη αναπτυξιακή βοήθεια, καθώς και την ανάγκη οι αναδυόμενες οικονομίες και οι χώρες ανώτερου-μεσαίου εισοδήματος να ορίσουν στόχους για την αύξηση της διεθνούς δημόσιας χρηματοδότησης που παρέχουν.

ΜΕΡΟΣ ΙΙΙ

ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΤΟΜΕΑΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ

ΤΙΤΛΟΣ Ι

ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

ΑΡΘΡΟ 15

Στόχοι

1. Ο γενικός στόχος της συνεργασίας και του διαλόγου για τις τομεακές πολιτικές στο πλαίσιο της παρούσας συμφωνίας είναι η ενίσχυση των διμερών σχέσεων μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Δημοκρατίας της Κούβας μέσω της παροχής πόρων, μηχανισμών, εργαλείων και διαδικασιών.
2. Τα μέρη συμφωνούν:
 - α) να υλοποιήσουν δράσεις συνεργασίας που συμπληρώνουν τις προσπάθειες της Κούβας για οικονομικά και κοινωνικά βιώσιμη ανάπτυξη στους τομείς που προσδιορίζονται ως τομείς προτεραιότητας στους τίτλους Ι έως VI του παρόντος Μέρους.

- β) να προωθήσουν τη βιώσιμη ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς μέσω της ενίσχυσης της αλληλοϋποστήριξης μεταξύ της οικονομικής ανάπτυξης, της δημιουργίας απασχόλησης, της κοινωνικής συνοχής και προστασίας και της προστασίας του περιβάλλοντος·
- γ) να συνεισφέρουν στην επίτευξη των στόχων της Ατζέντας του 2030 για τη βιώσιμη ανάπτυξη μέσω αποτελεσματικών δράσεων συνεργασίας·
- δ) να προωθήσουν την αμοιβαία εμπιστοσύνη μέσω τακτικών ανταλλαγών απόψεων και του προσδιορισμού τομέων συνεργασίας για παγκόσμια ζητήματα που ενδιαφέρουν και τα δύο μέρη.

ΑΡΘΡΟ 16

Αρχές

1. Η συνεργασία υποστηρίζει και συμπληρώνει τις προσπάθειες των μερών για την υλοποίηση των προτεραιοτήτων που ορίζονται στις αναπτυξιακές πολιτικές και στρατηγικές τους.
2. Η συνεργασία είναι το αποτέλεσμα διαλόγου μεταξύ των μερών.
3. Οι δραστηριότητες συνεργασίας καθορίζονται τόσο σε διμερές όσο και σε περιφερειακό επίπεδο και αλληλοσυμπληρώνονται ούτως ώστε να υποστηρίζουν τους στόχους που εκτίθενται στην παρούσα συμφωνία.
4. Τα μέρη προωθούν τη συμμετοχή όλων των συναφών φορέων στις αναπτυξιακές πολιτικές τους και τη συνεργασία τους, όπως ορίζεται στην παρούσα συμφωνία.

5. Τα μέρη ενισχύουν την αποτελεσματικότητα της συνεργασίας τους δραστηριοποιούμενα εντός των αμοιβαία συμφωνηθέντων πλαισίων, λαμβάνοντας υπόψη διεθνείς δεσμεύσεις που έχουν συμφωνηθεί σε πολυμερές επίπεδο. Καταβάλλουν προσπάθειες για την προαγωγή της εναρμόνισης, της ευθυγράμμισης και του συντονισμού μεταξύ των δωρητών, καθώς και για την εκπλήρωση των αμοιβαίων υποχρεώσεων που συνδέονται με την επίτευξη δραστηριοτήτων συνεργασίας.
6. Τα μέρη συμφωνούν να λαμβάνουν υπόψη τα διάφορα επίπεδα ανάπτυξης κατά τον σχεδιασμό των δραστηριοτήτων συνεργασίας.
7. Τα μέρη συμφωνούν να διασφαλίζουν τη διαφανή και υπεύθυνη διαχείριση των χρηματοδοτικών πόρων που είναι διαθέσιμοι για τις συμφωνηθείσες δράσεις.
8. Τα μέρη συμφωνούν ότι η συνεργασία δυνάμει της παρούσας συμφωνίας υλοποιείται σύμφωνα με τις αντίστοιχες διαδικασίες που έχουν θεσπιστεί για αυτόν τον σκοπό.
9. Η συνεργασία αποσκοπεί στην επίτευξη βιώσιμης ανάπτυξης και του πολλαπλασιασμού των εθνικών, περιφερειακών και τοπικών ικανοτήτων για την επίτευξη μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας.
10. Η συνεργασία λαμβάνει υπόψη όλα τα εγκάρσια ζητήματα.

ΑΡΘΡΟ 17

Διάλογος για τις τομεακές πολιτικές

1. Τα μέρη επιδιώκουν να αναπτύξουν διάλογο για τις τομεακές πολιτικές σε τομείς αμοιβαίου συμφέροντος. Ο διάλογος μπορεί να περιλαμβάνει:
 - α) ανταλλαγές πληροφοριών σχετικά με την κατάρτιση και τον σχεδιασμό πολιτικών στους σχετικούς τομείς·
 - β) ανταλλαγές απόψεων σχετικά με την εναρμόνιση του νομοθετικού πλαισίου των μερών με διεθνείς κανόνες και πρότυπα και την εφαρμογή των εν λόγω κανόνων και προτύπων·
 - γ) ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών σχετικά με την κατάρτιση τομεακών πολιτικών, τον συντονισμό και τη διαχείριση πολιτικών ή συγκεκριμένες τομεακές προκλήσεις.
2. Τα μέρη στοχεύουν να υποστηρίξουν τον διάλόγό τους για τις τομεακές πολιτικές με συγκεκριμένα μέτρα συνεργασίας στις περιπτώσεις που κρίνεται απαραίτητο.

ΑΡΘΡΟ 18

Μέσα και διαδικασίες συνεργασίας

1. Τα μέρη συμφωνούν να αναπτύξουν τη συνεργασία τους σύμφωνα με τα ακόλουθα μέσα και τις διαδικασίες:
- α) τεχνική και χρηματοδοτική υποστήριξη, διάλογος και ανταλλαγές απόψεων και πληροφοριών ως ένα μέσο συνεισφοράς στη υλοποίηση των στόχων της παρούσας συμφωνίας·
 - β) ανάπτυξη της διμερούς συνεργασίας τους βάσει συμφωνημένων προτεραιοτήτων που προωθούν και συμπληρώνουν τις αναπτυξιακές στρατηγικές και πολιτικές της Κούβας·
 - γ) προώθηση της συμμετοχής της Κούβας στα προγράμματα περιφερειακής συνεργασίας της ΕΕ·
 - δ) προώθηση της συμμετοχής της Κούβας στα θεματικά προγράμματα συνεργασίας της ΕΕ·
 - ε) προώθηση της συμμετοχής της Κούβας ως συνδεδεμένου εταίρου σε προγράμματα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης·
 - στ) προώθηση της συνεργασίας σε τομείς αμοιβαίου συμφέροντος μεταξύ των μερών και με τρίτες χώρες·
 - ζ) προαγωγή καινοτόμων τρόπων και μέσων συνεργασίας και χρηματοδότησης για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας της συνεργασίας·

- η) περαιτέρω διερεύνηση των πρακτικών δυνατοτήτων συνεργασίας με γνώμονα το αμοιβαίο συμφέρον τους·
2. Η Ευρωπαϊκή Ένωση ενημερώνει την Κούβα σχετικά με νέους μηχανισμούς και μέσα για τα οποία η τελευταία ενδέχεται να είναι επιλέξιμη.
3. Η ανθρωπιστική βοήθεια της ΕΕ θα παρέχεται βάσει κοινά προσδιορισμένων αναγκών και σύμφωνα με τις ανθρωπιστικές αρχές όταν συμβαίνουν φυσικές ή άλλες καταστροφές.
4. Τα μέρη θεσπίζουν από κοινού κατάλληλες διαδικασίες συνεργασίας για τη διασφάλιση της αποδοτικότητας και της αποτελεσματικότητας της συνεργασίας. Οι εν λόγω διαδικασίες συνεργασίας θα μπορούσαν να περιλαμβάνουν, στις περιπτώσεις που κρίνεται απαραίτητο, τη σύσταση επιτροπής συντονισμού που συνέρχεται τακτικά για τον σχεδιασμό, τον συντονισμό και τη συστηματική παρακολούθηση όλων των δράσεων συνεργασίας και των δραστηριοτήτων ενημέρωσης και επικοινωνίας με στόχο την αύξηση της ευαισθητοποίησης σχετικά με την υποστήριξη των δράσεων από την Ευρωπαϊκή Ένωση.
5. Μέσω των αρμόδιων εντεταλμένων οντοτήτων της, η Κούβα:
- α) αναλαμβάνει όλες τις εισαγωγικές διαδικασίες, χωρίς τελωνειακούς δασμούς και φόρους, για τα αγαθά και τις εισροές που σχετίζονται με δράσεις συνεργασίας·
- β) διαχειρίζεται, από κοινού με τις υγειονομικές και γεωργικές αρχές, τους υγειονομικούς, κτηνιατρικούς και φυτοϋγειονομικούς ελέγχους στις περιπτώσεις που κρίνεται απαραίτητο· και

- γ) διεκπεραιώνει τις διαδικασίες μετανάστευσης για τους υπαλλήλους που ταξιδεύουν στην Κούβα για τις ανάγκες των συμφωνημένων δράσεων συνεργασίας, καθώς και τις διαδικασίες για άλλες άδειες προσωρινής εργασίας και άδειες διαμονής για το απόδημο προσωπικό που εργάζεται προσωρινά στην Κούβα.

ΑΡΘΡΟ 19

Φορείς της συνεργασίας

Τα μέρη συμφωνούν ότι η συνεργασία τους θα υλοποιηθεί σύμφωνα με τις συναφείς διαδικασίες τους από διάφορους φορείς της κοινωνίας, μεταξύ των οποίων συγκαταλέγονται:

- α) θεσμοί της κουβανικής κυβέρνησης ή δημόσιοι φορείς που έχουν διοριστεί από τους εν λόγω θεσμούς·
- β) τοπικές αρχές σε διάφορα επίπεδα·
- γ) διεθνείς οργανισμοί και οι οργανώσεις τους·
- δ) οι αναπτυξιακοί οργανισμοί των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης· και
- ε) η κοινωνία των πολιτών, συμπεριλαμβανομένων επιστημονικών, τεχνικών, πολιτιστικών, καλλιτεχνικών, αθλητικών ενώσεων, ενώσεων φιλίας και αλληλεγγύης, κοινωνικών οργανώσεων, συνδικαλιστικών οργανώσεων και συνεταιρισμών.

ΑΡΘΡΟ 20

Τομείς συνεργασίας

1. Τα μέρη συμφωνούν να συνεργάζονται κυρίως στους τομείς που ορίζονται στους τίτλους I έως VI του παρόντος Μέρους.

2. Τα μέρη συμφωνούν ότι οι δράσεις συνεργασίας που θα προσδιοριστούν θα περιλαμβάνουν τους ακόλουθους οριζόντιους και στρατηγικούς άξονες ανάπτυξης:
 - α) βιώσιμη ανάπτυξη,

 - β) ανθρώπινα δικαιώματα και χρηστή διακυβέρνηση,

 - γ) περιβαλλοντική βιωσιμότητα,

 - δ) πρόληψη καταστροφών,

 - ε) διάσταση του φύλου,

 - στ) άτομα σε ευάλωτη κατάσταση,

 - ζ) ανάπτυξη εθνικών ικανοτήτων και

 - η) διαχείριση της γνώσης.

ΑΡΘΡΟ 21

Πόροι για τη συνεργασία και την προστασία των οικονομικών συμφερόντων των μερών

1. Τα μέρη συμφωνούν να διαθέτουν τους κατάλληλους πόρους, συμπεριλαμβανομένων των χρηματοπιστωτικών μέσων, εφόσον οι αντίστοιχοι πόροι και κανονισμοί τους το επιτρέπουν, με στόχο την επίτευξη των στόχων συνεργασίας που ορίζονται στην παρούσα συμφωνία.
2. Τα μέρη χρησιμοποιούν τη χρηματοδοτική βοήθεια σύμφωνα με τις αρχές της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης και συνεργάζονται για την προστασία των οικονομικών τους συμφερόντων. Τα μέρη λαμβάνουν αποτελεσματικά μέτρα για την πρόληψη και την καταπολέμηση της απάτης, της διαφθοράς και κάθε άλλης παράνομης δραστηριότητας, μεταξύ άλλων μέσω της αμοιβαίας διοικητικής και νομικής συνδρομής στους τομείς που καλύπτει η παρούσα συμφωνία. Οποιαδήποτε άλλη συμφωνία ή χρηματοδοτικό μέσο συναφθεί μεταξύ των μερών πρέπει να προβλέπει ειδικές ρήτρες χρηματοοικονομικής συνεργασίας σχετικά με τις συντονισμένες δράσεις ελέγχου, όπως τους επιτόπιους ελέγχους, τις επιθεωρήσεις και τα μέτρα για την καταπολέμηση της απάτης, μεταξύ των οποίων και εκείνες που διεξάγονται από την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης και από τον Γενικό Ελεγκτή της Δημοκρατίας της Κούβας.

ΤΙΤΛΟΣ ΙΙ

ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ, ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΚΑΙ ΧΡΗΣΤΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ

ΑΡΘΡΟ 22

Δημοκρατία και ανθρώπινα δικαιώματα

1. Έχοντας πλήρη επίγνωση ότι η προστασία και η προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών είναι η πρωταρχική ευθύνη των κυβερνήσεων, λαμβάνοντας υπόψη τη σημασία των εθνικών και περιφερειακών ιδιαιτεροτήτων και των διαφόρων ιστορικών, πολιτιστικών και θρησκευτικών υποβάθρων και αναγνωρίζοντας ότι είναι καθήκον τους να προστατεύουν όλα τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις θεμελιώδεις ελευθερίες ανεξάρτητα από τα πολιτικά, οικονομικά και πολιτιστικά τους συστήματα, τα μέρη συμφωνούν να συνεργάζονται στον τομέα της δημοκρατίας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.
2. Τα μέρη αναγνωρίζουν ότι η δημοκρατία βασίζεται στην ελεύθερα εκφρασμένη βούληση των ανθρώπων να ορίζουν τα δικά τους πολιτικά, οικονομικά, κοινωνικά και πολιτιστικά συστήματα και στην πλήρη συμμετοχή τους σε όλες τις πτυχές της ζωής.
3. Τα μέρη συμφωνούν να συνεργάζονται για την ενίσχυση της δημοκρατίας και της ικανότητάς τους να εφαρμόζουν τις αρχές και πρακτικές της δημοκρατίας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων των μειονοτήτων.

4. Η συνεργασία τους μπορεί να περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, δραστηριότητες που συμφωνούνται από κοινού από τα μέρη, με στόχο:
- α) την τήρηση και τον σεβασμό της Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και την προώθηση και προστασία των αστικών, πολιτικών, οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών δικαιωμάτων για όλους·
 - β) την αντιμετώπιση του ζητήματος των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε παγκόσμιο επίπεδο με δίκαιο και ισότιμο τρόπο, επί ίσοις όροις και με την ίδια έμφαση, αναγνωρίζοντας ότι όλα τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι οικουμενικά, αδιαίρετα, αλληλοσυνδεδεμένα και αλληλεξαρτώμενα·
 - γ) την αποτελεσματική εφαρμογή των διεθνών πράξεων για τα ανθρώπινα δικαιώματα και των προαιρετικών πρωτοκόλλων που εφαρμόζονται σε κάθε μέρος, καθώς και των συστάσεων που εκδίδονται από τους φορείς ανθρωπίνων δικαιωμάτων των Ηνωμένων Εθνών και γίνονται δεκτές από τα μέρη·
 - δ) την ενσωμάτωση της προαγωγής και της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στις εσωτερικές πολιτικές και τα αναπτυξιακά σχέδια·
 - ε) την ευαισθητοποίηση και την προαγωγή της παιδείας όσον αφορά τα ανθρώπινα δικαιώματα, τη δημοκρατία και την ειρήνη·
 - στ) την ενίσχυση των δημοκρατικών θεσμών και των σχετικών με τα ανθρώπινα δικαιώματα θεσμών, καθώς και των νομικών και θεσμικών πλαισίων για την προαγωγή και την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων·
 - ζ) την ανάπτυξη κοινών πρωτοβουλιών αμοιβαίου συμφέροντος, στο πλαίσιο των αρμόδιων πολυμερών φόρουμ.

ΑΡΘΡΟ 23

Χρηστή διακυβέρνηση

1. Τα μέρη συμφωνούν ότι η συνεργασία στον τομέα της χρηστής διακυβέρνησης βασίζεται στον αυστηρό σεβασμό των αρχών του Χάρτη του ΟΗΕ και του διεθνούς δικαίου.
2. Οι συναφείς δραστηριότητες συνεργασίας μπορεί να περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, δραστηριότητες που συμφωνούνται από κοινού από τα μέρη, με στόχο:
 - α) την τήρηση του κράτους δικαίου·
 - β) την προαγωγή διαφανών, υπεύθυνων, αποτελεσματικών, σταθερών και δημοκρατικών θεσμών·
 - γ) την ανταλλαγή εμπειριών και την ανάπτυξη ικανοτήτων σε νομικά θέματα και στον τομέα της δικαστικής ικανότητας·
 - δ) την ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με νομικά συστήματα και τη νομοθεσία·
 - ε) την προώθηση της ανταλλαγής βέλτιστων πρακτικών σχετικά με τη χρηστή διακυβέρνηση, τη λογοδοσία και τη διαφανή διαχείριση σε όλα τα επίπεδα·
 - στ) τη συνεργασία για τη θέσπιση πολιτικών διαδικασιών χωρίς αποκλεισμούς που επιτρέπουν την ουσιαστική συμμετοχή όλων των πολιτών.

ΑΡΘΡΟ 24

Ενίσχυση των θεσμών και του κράτους δικαίου

Τα μέρη αποδίδουν ιδιαίτερη σημασία στην καθιέρωση του κράτους δικαίου, συμπεριλαμβανομένης της πρόσβασης στη δικαιοσύνη και σε δίκαιη δίκη, και στην ενίσχυση των θεσμών σε όλα τα επίπεδα, σε τομείς που σχετίζονται με την επιβολή του νόμου και την απονομή της δικαιοσύνης.

ΑΡΘΡΟ 25

Εκσυγχρονισμός της δημόσιας διοίκησης

Τα μέρη συμφωνούν να συνεργάζονται για τον εκσυγχρονισμό της δημόσιας διοίκησής τους, μεταξύ άλλων στους εξής τομείς:

- α) βελτίωση της οργανωτικής αποδοτικότητας·
- β) αύξηση της αποτελεσματικότητας των θεσμών ως προς την παροχή υπηρεσιών·
- γ) βελτίωση της διαφανούς διαχείρισης των δημόσιων πόρων και της λογοδοσίας·
- δ) ανταλλαγή εμπειριών όσον αφορά τη βελτίωση του νομοθετικού και του θεσμικού πλαισίου·
- ε) ανάπτυξη ικανοτήτων, μεταξύ άλλων για τον σχεδιασμό, την υλοποίηση και την αξιολόγηση πολιτικών όσον αφορά την παροχή δημόσιων υπηρεσιών, την ψηφιακή διακυβέρνηση και την καταπολέμηση της διαφθοράς·

- στ) ανταλλαγή απόψεων και βέλτιστων πρακτικών διαχείρισης των δημόσιων οικονομικών·
- ζ) ενίσχυση των διαδικασιών αποκέντρωσης σύμφωνα με τις εθνικές στρατηγικές οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης.

ΑΡΘΡΟ 26

Πρόληψη και διευθέτηση των συγκρούσεων

1. Τα μέρη συμφωνούν να ανταλλάσσουν εμπειρίες και βέλτιστες πρακτικές για την πρόληψη και διευθέτηση των συγκρούσεων βάσει κοινής συνεννόησης για την αντιμετώπιση των γενεσιουργών αιτίων της σύγκρουσης.
2. Η συνεργασία στον τομέα της πρόληψης και διευθέτησης των συγκρούσεων αποσκοπεί στην ενίσχυση των ικανοτήτων διευθέτησης των συγκρούσεων και ενδέχεται να περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, την υποστήριξη των διαδικασιών μεσολάβησης, διαπραγμάτευσης και συμφιλίωσης και ευρύτερες προσπάθειες υποστήριξης της εμπιστοσύνης και της οικοδόμησης της ειρήνης σε περιφερειακό και διεθνές επίπεδο.

ΤΙΤΛΟΣ ΙΙΙ

ΠΡΟΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ, ΤΗΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ
ΚΑΙ ΤΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ

ΑΡΘΡΟ 27

Προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα

1. Τα μέρη συμφωνούν να συνεργάζονται προκειμένου να διασφαλίζουν υψηλό επίπεδο προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα σύμφωνα με τα πρότυπα που έχουν συμφωνηθεί σε πολυμερές επίπεδο και άλλες διεθνείς νομικές πράξεις και πρακτικές.
2. Η συνεργασία στον τομέα της προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα μπορεί να περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, ανάπτυξη ικανοτήτων, τεχνική βοήθεια και την ανταλλαγή πληροφοριών, βάσει αμοιβαίας συμφωνίας μεταξύ των μερών.

ΑΡΘΡΟ 28

Παράνομα ναρκωτικά

1. Τα μέρη συνεργάζονται για τη διασφάλιση μιας ολοκληρωμένης, διεξοδικής και ισορροπημένης προσέγγισης για την πρόληψη και αντιμετώπιση του παγκόσμιου προβλήματος των ναρκωτικών μέσω αποτελεσματικής δράσης και συντονισμού μεταξύ των αρμόδιων αρχών, ιδίως στους τομείς της υγείας, της εκπαίδευσης, της επιβολής του νόμου, των τελωνείων, των κοινωνικών υποθέσεων, της δικαιοσύνης και των εσωτερικών υποθέσεων με στόχο την εξάλειψη ή την ελαχιστοποίηση της παραγωγής και τη μείωση της προσφοράς, της διακίνησης, της ζήτησης και της κατοχής ναρκωτικών σύμφωνα με την εσωτερική νομοθεσία για τα παράνομα ναρκωτικά και με τον δέοντα σεβασμό για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Η εν λόγω συνεργασία αποσκοπεί επίσης στον μετριασμό των επιπτώσεων των παράνομων ναρκωτικών, στην υποστήριξη των θυμάτων μέσω της μεταχείρισής τους χωρίς διακρίσεις και αποκλεισμούς, στην αντιμετώπιση της παραγωγής και χρήσης νέων ψυχοδραστικών ουσιών και στην αποτελεσματικότερη πρόληψη της εκτροπής πρόδρομων ουσιών των ναρκωτικών που χρησιμοποιούνται για την παράνομη παραγωγή ναρκωτικών και ψυχοδραστικών ουσιών.

2. Τα μέρη συμφωνούν όσον αφορά τα μέσα συνεργασίας για την επίτευξη αυτών των στόχων. Οι δράσεις βασίζονται σε κοινά συμφωνηθείσες αρχές σύμφωνα με τις συναφείς διεθνείς συμβάσεις, και ειδικότερα με τις τρεις βασικές συμβάσεις του ΟΗΕ για τον έλεγχο των ναρκωτικών του 1961, του 1971 και του 1988, την πολιτική δήλωση και την δήλωση για τις κατευθυντήριες γραμμές για τη μείωση της ζήτησης ναρκωτικών που εγκρίθηκαν από την ειδική σύνοδο της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών για τα ναρκωτικά τον Ιούνιο του 1998 και την πολιτική δήλωση και το σχέδιο δράσης που εγκρίθηκε στο τμήμα υψηλού επιπέδου της 52ης συνόδου της Επιτροπής των Ηνωμένων Εθνών για τα Ναρκωτικά τον Μάρτιο του 2009 και το έγγραφο αποτελεσμάτων που ενέκρινε η Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών σε ειδική σύνοδο με θέμα το παγκόσμιο πρόβλημα των ναρκωτικών, τον Απρίλιο του 2016.

3. Με την επιφύλαξη των λοιπών μηχανισμών συνεργασίας, τα μέρη συμφωνούν να χρησιμοποιούν για τον σκοπό αυτόν, σε διαπεριφερειακό επίπεδο, τον μηχανισμό συντονισμού και συνεργασίας στον τομέα των ναρκωτικών μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης, της Λατινικής Αμερικής και της Καραϊβικής, και συμφωνούν να συνεργάζονται για να ενισχύσουν την αποτελεσματικότητά του.

4. Τα μέρη συμφωνούν επίσης να συνεργάζονται για την καταπολέμηση της εγκληματικότητας που συνδέεται με τη διακίνηση ναρκωτικών, βελτιώνοντας τον συντονισμό με τους αρμόδιους διεθνείς οργανισμούς και φορείς, μεταξύ άλλων στον τομέα της αστυνομικής και δικαστικής συνεργασίας.

5. Τα μέρη θα ανταλλάσσουν εμπειρίες σε τομείς όπως η πολιτική, η νομοθετική και θεσμική ανάπτυξη, η εκπαίδευση προσωπικού, η έρευνα για τα ναρκωτικά, η πρόληψη, η μεταχείριση, η αποκατάσταση και η κοινωνική επανένταξη των χρηστών ναρκωτικών, με στόχο την ελαχιστοποίηση των δυσμενών επιπτώσεων, για τη δημόσια υγεία και την κοινωνία, του διεθνούς προβλήματος ναρκωτικών.

ΑΡΘΡΟ 29

Νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες

1. Τα μέρη συμφωνούν να συνεργάζονται για την πρόληψη και την καταπολέμηση της χρησιμοποίησης των χρηματοπιστωτικών τους συστημάτων, των θεσμών και των καθορισμένων μη χρηματοπιστωτικών επιχειρήσεων και επαγγελματιών για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες όπως η παράνομη διακίνηση ναρκωτικών και η διαφθορά και για τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας.

2. Τα μέρη συμφωνούν να ανταλλάσσουν βέλτιστες πρακτικές, εμπειρογνωμοσύνη, πρωτοβουλίες ανάπτυξης ικανοτήτων και εκπαίδευση βάσει αμοιβαίας συμφωνίας στον τομέα της τεχνικής και διοικητικής συνδρομής με στόχο την ανάπτυξη και την εφαρμογή κανονισμών και την αποτελεσματική λειτουργία μηχανισμών για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας.

3. Η συνεργασία επικεντρώνεται στους εξής τομείς:

α) ανταλλαγή συναφών πληροφοριών εντός των αντίστοιχων νομοθετικών πλαισίων των μερών·

β) έγκριση και αποτελεσματική εφαρμογή κατάλληλων προτύπων για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας αντίστοιχων με αυτά που έχουν εγκριθεί από αρμόδιους διεθνείς φορείς που δραστηριοποιούνται σε αυτόν τον τομέα, όπως η Ειδική Ομάδα Χρηματοοικονομικής Δράσης και η Οικονομική Ομάδα Δράσης για τη Λατινική Αμερική, ανάλογα με την περίπτωση.

ΑΡΘΡΟ 30

Οργανωμένο έγκλημα

1. Τα μέρη συμφωνούν να συνεργάζονται για την πρόληψη και την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος, συμπεριλαμβανομένου του διεθνικού οργανωμένου εγκλήματος και του οικονομικού εγκλήματος. Για τον σκοπό αυτό, προωθούν και ανταλλάσσουν βέλτιστες πρακτικές και εφαρμόζουν διεθνώς συμφωνηθέντα σχετικά πρότυπα και πράξεις, όπως τη σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά του διεθνικού οργανωμένου εγκλήματος και τα συμπληρωματικά πρωτόκολλά της και τη σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά της διαφθοράς.

2. Τα μέρη συμφωνούν επίσης να συνεργάζονται για να βελτιώσουν την ασφάλεια των πολιτών, υποστηρίζοντας ιδίως τις πολιτικές και τις στρατηγικές ασφάλειας. Η εν λόγω συνεργασία συμβάλλει στην πρόληψη του εγκλήματος και μπορεί να καλύψει δραστηριότητες όπως τα έργα περιφερειακής συνεργασίας μεταξύ αστυνομικών υπηρεσιών και δικαστικών αρχών, προγράμματα κατάρτισης και ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών για την ανάλυση των χαρακτηριστικών των εγκληματιών. Περιλαμβάνει επίσης, μεταξύ άλλων, ανταλλαγές απόψεων σχετικά με τα νομοθετικά πλαίσια, καθώς και τεχνική και διοικητική συνδρομή που αποβλέπει στην ενίσχυση των θεσμικών και επιχειρησιακών ικανοτήτων των αρχών επιβολής του νόμου και στην ανταλλαγή πληροφοριών και μέτρων για την ενίσχυση της συνεργασίας σε έρευνες.

ΑΡΘΡΟ 31

Καταπολέμηση της διαφθοράς

1. Τα μέρη συνεργάζονται με στόχο να θέσουν σε εφαρμογή και να προωθήσουν κατάλληλα διεθνή πρότυπα και πράξεις στον τομέα αυτόν, όπως η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά της διαφθοράς.
2. Τα μέρη συνεργάζονται ιδίως για:
 - α) τη βελτίωση της οργανωτικής αποτελεσματικότητας και την εγγύηση της διαφανούς διαχείρισης των δημόσιων πόρων και της λογοδοσίας, με τη συμμετοχή των αντίστοιχων οργάνων που έχουν συσταθεί για την καταπολέμηση της διαφθοράς·
 - β) την ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών για την ενίσχυση των αρμόδιων οργάνων, συμπεριλαμβανομένων των αρχών επιβολής του νόμου και των δικαστικών αρχών·

- γ) την αποτροπή της διαφθοράς και της δωροδοκίας στις διεθνείς συναλλαγές·
- δ) την αξιολόγηση της υλοποίησης των πολιτικών για την καταπολέμηση της διαφθοράς σε τοπικό, περιφερειακό, εθνικό και διεθνές επίπεδο στο πλαίσιο του μηχανισμού ελέγχου της εφαρμογής της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών κατά της διαφθοράς·
- ε) την ενθάρρυνση δράσεων που προάγουν μια φιλοσοφία διαφάνειας, τη νομιμότητα, καθώς και την αλλαγή της νοοτροπίας της κοινής γνώμης έναντι των πρακτικών διαφθοράς·
- στ) την πρόβλεψη μέτρων για τον εντοπισμό και την ανάκτηση περιουσιακών στοιχείων, την προαγωγή ορθών πρακτικών και την ανάπτυξη ικανοτήτων.

ΑΡΘΡΟ 32

Παράνομο εμπόριο φορητών όπλων και ελαφρού οπλισμού

1. Τα μέρη συμφωνούν να συνεργάζονται για την πρόληψη και καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης φορητών όπλων και ελαφρού οπλισμού, συμπεριλαμβανομένων των μερών, των εξαρτημάτων και των πυρομαχικών τους, στο πλαίσιο της εφαρμογής του αναγνωρισμένου πλαισίου του προγράμματος δράσης των Ηνωμένων Εθνών για την πρόληψη, την καταπολέμηση και την εξάλειψη του παράνομου εμπορίου φορητών όπλων και ελαφρού οπλισμού από κάθε άποψη. Σε αυτό το πλαίσιο, συμφωνούν να συνεργάζονται για την ανταλλαγή εμπειριών και εκπαίδευσης μεταξύ των αρμόδιων αρχών, συμπεριλαμβανομένων των τελωνειακών αρχών, της αστυνομίας και των αρχών ελέγχου.

2. Όπως προβλέπεται στο πρόγραμμα δράσης των Ηνωμένων Εθνών που αναφέρεται στην παράγραφο 1, τα μέρη επιβεβαιώνουν, μεταξύ άλλων, σε αυτό το πλαίσιο, το εγγενές δικαίωμα νόμιμης ατομικής ή συλλογικής άμυνάς τους δυνάμει του άρθρου 51 του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, καθώς και το δικαίωμα κάθε κράτους να κατασκευάζει, να εισάγει και να διατηρεί φορητά όπλα και ελαφρύ οπλισμό για σκοπούς άμυνας και ασφάλειας, καθώς και για να μπορεί να συμμετέχει σε επιχειρήσεις για τη διατήρηση της ειρήνης σύμφωνα με τον Χάρτη του ΟΗΕ και βάσει της απόφασης του κάθε μέρους.

ΑΡΘΡΟ 33

Καταπολέμηση της τρομοκρατίας

1. Τα μέρη θα συνεργαστούν για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας μέσω της εφαρμογής του πλαισίου και των προτύπων που συμφωνήθηκαν στο άρθρο 8.

2. Τα μέρη συνεργάζονται επίσης για να διασφαλίσουν ότι κάθε πρόσωπο που συμμετέχει στη χρηματοδότηση, την οργάνωση, την προετοιμασία ή τη διάπραξη τρομοκρατικών ενεργειών ή τη στήριξη τρομοκρατικών ενεργειών, προσάγεται στη δικαιοσύνη. Τα μέρη συμφωνούν ότι η καταπολέμηση της τρομοκρατίας τηρεί τις σχετικές αποφάσεις των Ηνωμένων Εθνών και, παράλληλα, σέβεται την κυριαρχία των μερών, την προσήκουσα διαδικασία, τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις θεμελιώδεις ελευθερίες.

3. Τα μέρη συμφωνούν να συνεργάζονται για την πρόληψη και την καταστολή των τρομοκρατικών ενεργειών με την αστυνομική και δικαστική συνεργασία.

4. Έχοντας δεσμευτεί για την εκπλήρωση της παγκόσμιας στρατηγικής των Ηνωμένων Εθνών κατά της τρομοκρατίας, τα μέρη θα πρέπει να προωθούν την ισόρροπη εφαρμογή της και συμφωνούν να εκτελούν τις δράσεις που αναφέρονται σε αυτήν, στις περιπτώσεις που κρίνεται απαραίτητο, με τον πλέον αποτελεσματικό τρόπο για να δοθεί τέλος στην απειλή της τρομοκρατίας.
5. Τα μέρη συμφωνούν επίσης να συνεργαστούν στο πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για την οριστικοποίηση του σχεδίου συμφωνίας για τη γενική σύμβαση για τη διεθνή τρομοκρατία.

ΑΡΘΡΟ 34

Μετανάστευση, εμπορία ανθρώπων και παράνομη διακίνηση μεταναστών

1. Η συνεργασία προχωρά βάσει διαβουλεύσεων μεταξύ των μερών σχετικά με τις ανάγκες και τις θέσεις τους και υλοποιείται σύμφωνα με τα νομοθετικά πλαίσια των μερών. Η συνεργασία θα επικεντρωθεί ειδικότερα στα ακόλουθα σημεία:
- α) τα γενεσιουργά αίτια της μετανάστευσης·
- β) την ανάπτυξη και εφαρμογή της εθνικής νομοθεσίας και των πρακτικών όσον αφορά τη διεθνή προστασία, σύμφωνα με τις αρχές και τους κανόνες του διεθνούς δικαίου, συμπεριλαμβανομένης της αρχής της διεθνούς προστασίας στις περιπτώσεις που εφαρμόζεται·
- γ) τους κανόνες και τα δικαιώματα εισδοχής και το καθεστώς των προσώπων που γίνονται δεκτά, την δίκαιη μεταχείριση και την ενσωμάτωση στην κοινωνία των νομίμων διαμενόντων, την εκπαίδευση και την κατάρτιση των νόμιμων μεταναστών και τα μέτρα καταπολέμησης του ρατσισμού και της ξενοφοβίας, καθώς και όλες τις εφαρμοστέες διατάξεις σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα των μεταναστών·

- δ) την αξιολόγηση μηχανισμών και πολιτικών για να διευκολυνθεί η μεταφορά των εμβασμάτων·
- ε) ανταλλαγές απόψεων και βέλτιστων πρακτικών και συζήτηση ζητημάτων αμοιβαίου συμφέροντος σχετικά με την κυκλική μετανάστευση και την αποτροπή της διαρροής εγκεφάλων·
- στ) την ανταλλαγή εμπειριών και βέλτιστων πρακτικών, την τεχνική, τεχνολογική, επιχειρησιακή και δικαστική συνεργασία, ανάλογα με την περίπτωση και κατόπιν αμοιβαίας συμφωνίας, σχετικά με ζητήματα που αφορούν την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και της λαθραίας διακίνησης μεταναστών, συμπεριλαμβανομένης της καταπολέμησης δικτύων και εγκληματικών οργανώσεων διακινητών ανθρώπων και λαθρεμπόρων και της παροχής προστασίας, βοήθειας και υποστήριξης στα θύματα τέτοιου είδους εγκλημάτων·
- ζ) την επιστροφή, υπό ανθρώπινες, ασφαλείς και αξιοπρεπείς συνθήκες, των προσώπων που διαμένουν παράνομα στην επικράτεια του άλλου μέρους, με πλήρη σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων τους, μεταξύ άλλων μέσω της προαγωγής της εκούσιας επιστροφής και της επανεισδοχής των προσώπων αυτών σύμφωνα με την παράγραφο 2·
- η) τα μέτρα υποστήριξης που αποβλέπουν στη βιώσιμη επανένταξη των επαναπατριζόμενων.

2. Στο πλαίσιο της συνεργασίας για την πρόληψη και τον έλεγχο της παράνομης μετανάστευσης και με την επιφύλαξη της ανάγκης προστασίας των θυμάτων της εμπορίας ανθρώπων, τα μέρη συμφωνούν επίσης να προβούν στις εξής ενέργειες:

- α) να ταυτοποιούν τους εικαζόμενους υπηκόους τους και να αποδέχονται τους υπηκόους τους που βρίσκονται παράνομα στην επικράτεια κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή της Κούβας εντός της προθεσμίας και σύμφωνα με τους κανόνες και τις διαδικασίες που έχουν θεσπιστεί από την εφαρμοστέα νομοθεσία περί μετανάστευσης των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Κούβας, κατόπιν αιτήματος και χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση και περαιτέρω διατυπώσεις μετά τον προσδιορισμό της υπηκοότητας·

β) να παρέχουν στους υπηκόους για τους οποίους γίνεται η επανεισδοχή τα κατάλληλα έγγραφα ταυτότητας για τον σκοπό αυτό.

3. Τα μέρη συμφωνούν να διαπραγματευτούν, εφόσον τους ζητηθεί και το συντομότερο δυνατό, συμφωνία η οποία θα ρυθμίζει τις συγκεκριμένες υποχρεώσεις των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Κούβας σε θέματα μετανάστευσης, συμπεριλαμβανομένης της επανεισδοχής.

ΑΡΘΡΟ 35

Προξενική προστασία

Η Κούβα συμφωνεί ότι οι διπλωματικές και προξενικές αρχές κάθε εκπροσωπούμενου κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης παρέχουν προστασία σε κάθε υπήκοο άλλου κράτους μέλους που δεν διαθέτει μόνιμη αντιπροσωπεία η οποία να μπορεί πραγματικά να του παρέχει προξενική προστασία υπό τους ίδιους όρους με εκείνους που ισχύουν για τους υπηκόους του εν λόγω κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

ΑΡΘΡΟ 36

Κοινωνία των πολιτών

Τα μέρη αναγνωρίζουν τη δυναμική συνεισφορά της κοινωνίας των πολιτών, συμπεριλαμβανομένου του ακαδημαϊκού κλάδου, των δεξαμενών σκέψης και των μέσων ενημέρωσης, στην επίτευξη των στόχων της παρούσας συμφωνίας. Συμφωνούν να προωθούν δράσεις για την υποστήριξη της μεγαλύτερης συμμετοχής της κοινωνίας των πολιτών στην κατάρτιση και υλοποίηση συναφών δραστηριοτήτων ανάπτυξης και τομεακής συνεργασίας, μεταξύ άλλων μέσω της ανάπτυξης ικανοτήτων.

ΤΙΤΛΟΣ IV

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗ

ΑΡΘΡΟ 37

Κοινωνική ανάπτυξη και κοινωνική συνοχή

1. Αναγνωρίζοντας ότι η κοινωνική ανάπτυξη θα πρέπει να συμβαδίζει με την οικονομική ανάπτυξη, τα μέρη συμφωνούν να συνεργάζονται για την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής μέσω της μείωσης της φτώχειας, της αδικίας, της ανισότητας και του κοινωνικού αποκλεισμού, ιδίως με γνώμονα την επίτευξη των στόχων της Ατζέντας του 2030 για τη βιώσιμη ανάπτυξη και του στόχου της προώθησης αξιοπρεπούς εργασίας για όλους που έχει συμφωνηθεί σε διεθνές επίπεδο. Με γνώμονα την επίτευξη των στόχων αυτών, τα μέρη κινητοποιούν σημαντικούς οικονομικούς πόρους, τόσο εσωτερικούς όσο και προερχόμενους από τη συνεργασία.
2. Για τον σκοπό αυτόν, τα μέρη συνεργάζονται για να προάγουν και να ανταλλάσσουν βέλτιστες πρακτικές σχετικά με:
 - α) οικονομικές πολιτικές με κοινωνικό προσανατολισμό προς μία κοινωνία χωρίς αποκλεισμούς, με καλύτερη κατανομή του εισοδήματος για τη μείωση των ανισοτήτων και των αδικιών·
 - β) πολιτικές στον τομέα του εμπορίου και των επενδύσεων που λαμβάνουν υπόψη τον δεσμό μεταξύ εμπορίου και βιώσιμης ανάπτυξης, το θεμιτό εμπόριο, την ανάπτυξη αγροτικών και αστικών κρατικών και μη κρατικών επιχειρήσεων και των αντιπροσωπευτικών οργανώσεών τους, καθώς και την κοινωνική ευθύνη των επιχειρήσεων·

- γ) δίκαιες και υγιείς φορολογικές πολιτικές που επιτρέπουν καλύτερη ανακατανομή του πλούτου και διασφαλίζουν κατάλληλα επίπεδα κοινωνικών δαπανών·
- δ) αποτελεσματικές δημόσιες δαπάνες στον κοινωνικό τομέα με σαφώς καθορισμένους κοινωνικούς στόχους και με βάση προσέγγιση προσανατολισμένη στα αποτελέσματα·
- ε) τη βελτίωση και την καθιέρωση αποτελεσματικών κοινωνικών πολιτικών και της δίκαιης πρόσβασης στις κοινωνικές υπηρεσίες για όλους σε πολυάριθμους τομείς, μεταξύ των οποίων η εκπαίδευση, η υγεία, η διατροφή, οι υπηρεσίες υγιεινής, η στέγαση, η δικαιοσύνη και η κοινωνική ασφάλιση·
- στ) πολιτικές απασχόλησης με στόχο την αξιοπρεπή εργασία για όλους σύμφωνα με τα διεθνή και εθνικά εργασιακά πρότυπα και τη δημιουργία οικονομικών ευκαιριών με ιδιαίτερη έμφαση στις φτωχότερες και πλέον ευάλωτες ομάδες και στις πλέον μειονεκτούσες περιοχές·
- ζ) πιο ολοκληρωμένα συστήματα κοινωνικής προστασίας χωρίς αποκλεισμούς όσον αφορά, μεταξύ άλλων, τις συντάξεις, την υγεία, τα ατυχήματα και την ανεργία, βάσει των αρχών της αλληλεγγύης και της απαγόρευσης των διακρίσεων·
- η) στρατηγικές και πολιτικές για την καταπολέμηση της ξενοφοβίας και των διακρίσεων, μεταξύ άλλων λόγω φύλου, φυλής, πεποιθήσεων, εθνότητας ή αναπηρίας·
- θ) ειδικές πολιτικές και προγράμματα για νέους με στόχο την προώθηση της πλήρους ενσωμάτωσής τους στην οικονομική, πολιτική και κοινωνική ζωή.

3. Τα μέρη συμφωνούν να ενθαρρύνουν την ανταλλαγή πληροφοριών και εμπειριών για τις πτυχές των εσωτερικών σχεδίων ή προγραμμάτων τους που αφορούν την κοινωνική ανάπτυξη και συνοχή.

ΑΡΘΡΟ 38

Απασχόληση και κοινωνική προστασία

Τα μέρη συμφωνούν να συνεργάζονται για να προαγάγουν την απασχόληση και την κοινωνική προστασία με δράσεις και προγράμματα που στοχεύουν ιδίως:

- α) να διασφαλίζουν αξιοπρεπή εργασία για όλους·
- β) να δημιουργούν ορθά λειτουργούσες αγορές εργασίας χωρίς αποκλεισμούς·
- γ) να επεκτείνουν την κάλυψη της κοινωνικής προστασίας·
- δ) να προάγουν τον κοινωνικό διάλογο·
- ε) να διασφαλίζουν τον σεβασμό των βασικών εργασιακών προτύπων που ορίζονται στις συμβάσεις της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας·
- στ) να αντιμετωπίζουν τα ζητήματα τα σχετικά με την άτυπη οικονομία·
- ζ) να δίδουν ιδιαίτερη προσοχή στις μειονεκτούσες ομάδες και στην καταπολέμηση των διακρίσεων·

- η) να αναπτύσσουν την ποιότητα των ανθρώπινων πόρων με τη βελτίωση της εκπαίδευσης και της κατάρτισης, καθώς και της αποτελεσματικής επαγγελματικής κατάρτισης.
- θ) να βελτιώνουν τις συνθήκες υγείας και ασφάλειας στην εργασία, ειδικότερα μέσω της ενίσχυσης των επιθεωρήσεων εργασίας και της υποστήριξης βελτιώσεων στους τομείς της υγείας και της ασφάλειας.
- ι) να παρέχουν κίνητρα για τη δημιουργία θέσεων εργασίας και την επιχειρηματικότητα με την ενίσχυση του θεσμικού πλαισίου που είναι απαραίτητο για τη δημιουργία επιχειρήσεων και τη διευκόλυνση της πρόσβασης στις πιστώσεις.

ΑΡΘΡΟ 39

Εκπαίδευση

1. Τα μέρη συμφωνούν να ανταλλάσσουν εμπειρίες και βέλτιστες πρακτικές όσον αφορά τη συνεχή ανάπτυξη της εκπαίδευσης σε όλα τα επίπεδα.
2. Τα μέρη συμφωνούν ότι η συνεργασία τους υποστηρίζει την ανάπτυξη των ανθρώπινων πόρων σε όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης, ιδίως στο επίπεδο της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, συμπεριλαμβανομένης της εκπαίδευσης ατόμων με ειδικές ανάγκες. Τα μέρη προωθούν την ανταλλαγή σπουδαστών, ερευνητών, και πανεπιστημιακών στο πλαίσιο των υφιστάμενων προγραμμάτων και ενισχύουν την ανάπτυξη ικανοτήτων για τον εκσυγχρονισμό των συστημάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσής τους.

ΑΡΘΡΟ 40

Δημόσια υγεία

1. Τα μέρη συμφωνούν να συνεργάζονται σε τομείς αμοιβαίου συμφέροντος σχετικά με τον κλάδο της υγείας, και ειδικότερα στην επιστημονική έρευνα, τη διαχείριση των συστημάτων υγείας, τη διατροφή, τα φαρμακευτικά προϊόντα, την προληπτική ιατρική και τη σεξουαλική και αναπαραγωγική υγεία, συμπεριλαμβανομένης της πρόληψης και του ελέγχου μεταδοτικών ασθενειών όπως το HIV/AIDS, μη μεταδοτικών ασθενειών όπως ο καρκίνος και οι καρδιοπάθειες και άλλων σοβαρών απειλών για την υγεία, όπως ο δάγγειος πυρετός, ο ιός τσικουγκούνια και ο ιός Ζίκα. Τα μέρη συμφωνούν επίσης να συνεργάζονται για την προώθηση της εφαρμογής των διεθνών συμφωνιών στον τομέα της υγείας στις οποίες έχουν προσχωρήσει.
2. Τα μέρη συμφωνούν να δώσουν ιδιαίτερη προσοχή σε περιφερειακές δράσεις και προγράμματα που εφαρμόζονται στον τομέα της δημόσιας υγείας.

ΑΡΘΡΟ 41

Προστασία των καταναλωτών

Τα μέρη συμφωνούν να συνεργάζονται σε ζητήματα προστασίας των καταναλωτών με στόχο την προστασία της ανθρώπινης υγείας και των συμφερόντων των καταναλωτών.

ΑΡΘΡΟ 42

Πολιτισμός και κληρονομιά

1. Τα μέρη αναλαμβάνουν να προωθούν τη συνεργασία στον τομέα του πολιτισμού, συμπεριλαμβανομένης της πολιτιστικής κληρονομιάς, με τον δέοντα σεβασμό προς την πολυμορφία τους. Σύμφωνα με την αντίστοιχη νομοθεσία τους, η εν λόγω συνεργασία ενισχύει την αμοιβαία κατανόηση και τον διαπολιτισμικό διάλογο και ενθαρρύνει ισορροπημένες πολιτιστικές ανταλλαγές και επαφές με τους αρμόδιους φορείς, συμπεριλαμβανομένων των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών και των δύο μερών.
2. Τα μέρη προάγουν τη συνεργασία στους τομείς της τέχνης, της λογοτεχνίας και της μουσικής, μεταξύ άλλων μέσω της ανταλλαγής εμπειριών.
3. Η συνεργασία μεταξύ των μερών λαμβάνει χώρα σύμφωνα με τις συναφείς εσωτερικές διατάξεις περί δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και άλλες διατάξεις σε πολιτιστικά θέματα, καθώς και με διεθνείς συμφωνίες που έχουν υπογράψει.
4. Τα μέρη συμφωνούν να προωθούν τη συνεργασία για την αποκατάσταση και τη βιώσιμη διαχείριση της κληρονομιάς. Η συνεργασία συμπεριλαμβάνει, μεταξύ άλλων, τη διαφύλαξη και την προαγωγή της φυσικής και πολιτιστικής υλικής και άυλης κληρονομιάς, συμπεριλαμβανομένης της πρόληψης και της καταπολέμησης της παράνομης διακίνησης έργων πολιτιστικής κληρονομιάς, σύμφωνα με τις σχετικές διεθνείς πράξεις.
5. Τα μέρη συμφωνούν να προωθήσουν τη συνεργασία στον οπτικοακουστικό τομέα και στον τομέα των μέσων μαζικής ενημέρωσης, συμπεριλαμβανομένου του ραδιοφώνου και του Τύπου, με κοινές πρωτοβουλίες κατάρτισης, καθώς και ενέργειες για την ανάπτυξη, την παραγωγή και τη διανομή οπτικοακουστικών μέσων, μεταξύ άλλων και στους κλάδους της εκπαίδευσης και του πολιτισμού.

6. Τα μέρη ενθαρρύνουν τον συντονισμό στο πλαίσιο της UNESCO, με σκοπό την προώθηση της πολιτιστικής πολυμορφίας, μεταξύ άλλων με διαβουλεύσεις για την κύρωση και την εφαρμογή της σύμβασης της UNESCO για την προστασία και την προώθηση της πολυμορφίας των πολιτιστικών εκφράσεων. Η συνεργασία περιλαμβάνει επίσης την προώθηση της πολιτιστικής πολυμορφίας.

ΑΡΘΡΟ 43

Ευάλωτα άτομα

1. Τα μέρη συμφωνούν ότι, στο πλαίσιο της συνεργασίας υπέρ των ευάλωτων ατόμων, δίνεται προτεραιότητα σε μέτρα όπως οι καινοτόμες πολιτικές και έργα που αφορούν τα άτομα αυτά. Η συνεργασία θα πρέπει να αποσκοπεί στην προαγωγή της ανθρώπινης ανάπτυξης, στη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και στην προώθηση της πλήρους ενσωμάτωσής τους στην κοινωνία.

2. Η συνεργασία περιλαμβάνει την ανταλλαγή εμπειριών σε θέματα προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, την προώθηση και εφαρμογή πολιτικών για τη διασφάλιση ίσων ευκαιριών για τα άτομα σε ευάλωτη κατάσταση, τη δημιουργία οικονομικών προοπτικών και την προώθηση ειδικών κοινωνικών πολιτικών προσανατολισμένων στην ανάπτυξη των ανθρωπίνων ικανοτήτων με την εκπαίδευση και την κατάρτιση, την πρόσβαση στις βασικές κοινωνικές υπηρεσίες, στους μηχανισμούς κοινωνικής ασφάλειας και στη δικαιοσύνη, με ιδιαίτερη έμφαση, μεταξύ άλλων, στα άτομα με αναπηρίες και τις οικογένειές τους, στα παιδιά και στους ηλικιωμένους.

ΑΡΘΡΟ 44

Διάσταση του φύλου

1. Τα μέρη συμφωνούν ότι η συνεργασία συμβάλλει στην ενίσχυση των πολιτικών, των προγραμμάτων και των μηχανισμών, των οποίων ο στόχος είναι να εξασφαλιστούν, να βελτιωθούν και να επεκταθούν η ίση συμμετοχή και οι ίσες ευκαιρίες ανδρών και γυναικών στην πολιτική, οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ζωή, ιδίως με προοπτική την αποτελεσματική εφαρμογή της Σύμβασης για την εξάλειψη όλων των μορφών διακρίσεων κατά των γυναικών και της Διακήρυξης και της Πλατφόρμας Δράσης του Πεκίνου. Στις περιπτώσεις που κρίνεται σκόπιμο, λαμβάνονται θετικές δράσεις υπέρ των γυναικών.
2. Η συνεργασία ευνοεί την ενσωμάτωση της αρχής ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών σε όλους τους σχετικούς τομείς συνεργασίας, συμπεριλαμβανομένων της δημόσιας πολιτικής, των αναπτυξιακών στρατηγικών και δράσεων, καθώς και των δεικτών που αποβλέπουν στην εκτίμηση των επιπτώσεών τους.
3. Η συνεργασία συμβάλλει επίσης στη διευκόλυνση της ίσης πρόσβασης των ανδρών και γυναικών σε όλες τις υπηρεσίες και σε όλους τους πόρους που είναι απαραίτητοι για την πλήρη άσκηση των θεμελιωδών δικαιωμάτων τους, ιδίως σε σχέση με την εκπαίδευση, την υγεία, την επαγγελματική κατάρτιση, τις ευκαιρίες απασχόλησης, τη διαδικασία λήψης πολιτικών αποφάσεων, τις δομές διακυβέρνησης και τις ιδιωτικές επιχειρήσεις.
4. Ιδιαίτερη προσοχή δίνεται σε προγράμματα που στοχεύουν στην πρόληψη και την καταπολέμηση όλων των μορφών βίας κατά των γυναικών.

ΑΡΘΡΟ 45

Νεολαία

1. Η συνεργασία μεταξύ των μερών υποστηρίζει όλες τις συναφείς πολιτικές για τους νέους. Συνεπάγεται την υποστήριξη της κατάρτισης και της απασχόλησης, των οικογενειακών πολιτικών και της εκπαίδευσης, καθώς και τη δημιουργία ευκαιριών απασχόλησης για τους νέους και την ενθάρρυνση της ανταλλαγής εμπειριών σχετικά με προγράμματα για την πρόληψη της εγκληματικότητας των νέων και την επανένταξή τους στην οικονομική και κοινωνική ζωή.
2. Τα μέρη συμφωνούν να προαγάγουν την ενεργό συμμετοχή των νέων στην κοινωνία, μεταξύ άλλων με τη διαμόρφωση πολιτικών που συμβάλλουν στην ανάπτυξη των νέων και έχουν αντίκτυπο στη ζωή τους.
3. Οι δύο πλευρές συμφωνούν να προωθούν την εφαρμογή προγραμμάτων για την ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ οργανώσεων νεολαίας, συμπεριλαμβανομένων των προγραμμάτων ανταλλαγής.

ΑΡΘΡΟ 46

Ανάπτυξη τοπικών κοινοτήτων

1. Τα μέρη συμφωνούν να συνεργάζονται για την προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης των τοπικών κοινοτήτων, μέσω ολοκληρωμένων δράσεων για την προώθηση των πρωτοβουλιών των διαφόρων υποστηρικτών της τοπικής οικονομικής ανάπτυξης και για την ενθάρρυνση της απορρόφησης των υφιστάμενων πόρων σε επίπεδο τοπικών κοινοτήτων.

2. Η συνεργασία θα μπορούσε να υποστηρίξει δράσεις όπως:
 - α) τοπικές πρωτοβουλίες σύμφωνα με το αντίστοιχο περιφερειακό στρατηγικό σχέδιο·
 - β) ενίσχυση των ικανοτήτων οικονομικής διαχείρισης των τοπικών παραγωγικών φορέων και παρόχων υπηρεσιών.

ΤΙΤΛΟΣ V

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ, ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΩΝ ΚΑΙ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ

ΑΡΘΡΟ 47

Συνεργασία για το περιβάλλον και την κλιματική αλλαγή

1. Τα μέρη συμφωνούν να συνεργάζονται για την προστασία και τη βελτίωση της ποιότητας του περιβάλλοντος σε τοπικό, περιφερειακό και παγκόσμιο επίπεδο με σκοπό την επίτευξη βιώσιμης ανάπτυξης.
2. Έχοντας πλήρη επίγνωση του αντικτύπου της παρούσας συμφωνίας, τα μέρη αποδίδουν τη δέουσα προσοχή στη σχέση μεταξύ της ανάπτυξης και του περιβάλλοντος. Τα μέρη καταβάλλουν προσπάθειες για την αξιοποίηση των επενδυτικών ευκαιριών που παρέχουν οι καθαρές τεχνολογίες.

3. Η συνεργασία διευκολύνει επίσης την επίτευξη προόδου σε συναφείς διεθνείς διασκέψεις και προωθεί την αποτελεσματική εφαρμογή πολυμερών συμφωνιών και των αρχών που περιλαμβάνονται σε αυτές σε τομείς όπως η βιοποικιλότητα, η κλιματική αλλαγή, η απερίμωση, η ξηρασία και η διαχείριση των χημικών ουσιών.
4. Ειδικότερα, η συνεργασία περιλαμβάνει τα εξής:
- α) τη διατήρηση και βιώσιμη διαχείριση των φυσικών πόρων, της βιοποικιλότητας και των οικοσυστημάτων, συμπεριλαμβανομένων των δασών και της αλιείας, καθώς και των υπηρεσιών που παρέχουν·
 - β) την καταπολέμηση της ρύπανσης των γλυκών και θαλάσσιων υδάτων, του αέρα και του εδάφους, ιδίως με την ορθολογική διαχείριση των αποβλήτων, των λυμάτων, των χημικών και διαφόρων άλλων επικίνδυνων ουσιών και υλικών·
 - γ) παγκόσμια προβλήματα, όπως η κλιματική αλλαγή, η καταστροφή της στιβάδας του όζοντος, η απερίμωση και η ξηρασία, η αποψίλωση των δασών, η προστασία των παράκτιων ζωνών, η διατήρηση της βιοποικιλότητας και η βιοασφάλεια.
5. Στο πλαίσιο αυτό, η συνεργασία επιδιώκει να διευκολύνει κοινές πρωτοβουλίες για τον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής και την προσαρμογή στις επιπτώσεις της, μεταξύ άλλων μέσω της ενίσχυσης των πολιτικών για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής.

6. Η συνεργασία μπορεί να περιλαμβάνει μέτρα όπως:
- α) η προώθηση του πολιτικού διαλόγου και της εφαρμογής του, η ανταλλαγή πληροφοριών και εμπειριών σχετικά με την περιβαλλοντική νομοθεσία, τους τεχνικούς κανόνες, την καθαρότερη παραγωγή και τις βέλτιστες περιβαλλοντικές πρακτικές, καθώς και η ανάπτυξη ικανοτήτων με στόχο την ενίσχυση της περιβαλλοντικής διαχείρισης και των συστημάτων παρακολούθησης και ελέγχου σε όλους τους τομείς και όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης·
 - β) η μεταφορά και χρήση βιώσιμης καθαρής τεχνολογίας και τεχνογνωσίας, καθώς και η δημιουργία κινήτρων και μηχανισμών για την καινοτομία και την προστασία του περιβάλλοντος·
 - γ) η ενσωμάτωση των περιβαλλοντικών εκτιμήσεων σε άλλους τομείς πολιτικής, συμπεριλαμβανομένης της διαχείρισης της χρήσης γης·
 - δ) η προαγωγή της βιώσιμων τρόπων παραγωγής και κατανάλωσης, ιδίως με τη βιώσιμη χρήση των οικοσυστημάτων υπηρεσιών και αγαθών·
 - ε) η προαγωγή της περιβαλλοντικής συνείδησης και παιδείας, καθώς και η ενισχυμένη συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών, ιδίως των τοπικών κοινοτήτων, στις προσπάθειες για την προστασία του περιβάλλοντος και τη βιώσιμη ανάπτυξη·
 - στ) η ενθάρρυνση και προαγωγή της περιφερειακής συνεργασίας στον τομέα της περιβαλλοντικής προστασίας·
 - ζ) η συμβολή στην εφαρμογή και την επιβολή των πολυμερών συμφωνιών για το περιβάλλον στις οποίες προσχωρούν τα μέρη.

ΑΡΘΡΟ 48

Διαχείριση του κινδύνου καταστροφών

1. Τα μέρη αναγνωρίζουν την ανάγκη διαχείρισης όλων των κινδύνων καταστροφών που επηρεάζουν την επικράτεια ενός ή περισσότερων κρατών. Τα μέρη επιβεβαιώνουν την κοινή τους δέσμευση να βελτιώσουν τα μέτρα πρόληψης, μετριασμού, ετοιμότητας, αντιμετώπισης και αποκατάστασης προκειμένου να ενισχύσουν την ανθεκτικότητα των κοινωνιών και των υποδομών τους, και να συνεργάζονται, στις περιπτώσεις που κρίνεται απαραίτητο, σε διμερές και πολυμερές πολιτικό επίπεδο με σκοπό τη βελτίωση των αποτελεσμάτων διαχείρισης των κινδύνων καταστροφών.
2. Τα μέρη συμφωνούν ότι η συνεργασία στον τομέα της διαχείρισης κινδύνων καταστροφών αποσκοπεί στη μείωση της ευπάθειας και των κινδύνων, στην αύξηση της παρακολούθησης και των ικανοτήτων έγκαιρης προειδοποίησης και στην αύξηση της ανθεκτικότητας της Κούβας έναντι καταστροφών, μεταξύ άλλων μέσω της υποστήριξης εσωτερικών προσπαθειών, καθώς και του περιφερειακού πλαισίου για τη μείωση της τρωτότητας και την αντίδραση σε καταστροφές, με στόχο την ενίσχυση της περιφερειακής έρευνας και τη διάδοση των βέλτιστων πρακτικών, με βάση τα διδάγματα που αντλήθηκαν όσον αφορά τη μείωση του κινδύνου καταστροφών, την ετοιμότητα, τον σχεδιασμό, την πρόληψη, τον μετριασμό, την αντίδραση και την αποκατάσταση καταστροφών.

ΑΡΘΡΟ 49

Υδρευση και αποχέτευση

1. Τα μέρη αναγνωρίζουν την ανάγκη διασφάλισης της διαθεσιμότητας και της βιώσιμης διαχείρισης της ύδρευσης και της αποχέτευσης για όλους και, σαν αποτέλεσμα, συμφωνούν να συνεργάζονται, μεταξύ άλλων όσον αφορά:

- α) την ανάπτυξη ικανοτήτων για την αποδοτική διαχείριση των δικτύων ύδρευσης και αποχέτευσης·
 - β) τις επιπτώσεις της ποιότητας του νερού στους δείκτες υγείας·
 - γ) τον εκσυγχρονισμό της τεχνολογίας για την ποιότητα του νερού, από την παρακολούθηση μέχρι τα εργαστήρια·
 - δ) τα εκπαιδευτικά προγράμματα που προωθούν την ανάγκη διατήρησης, ορθολογικής χρησιμοποίησης και ολοκληρωμένης διαχείρισης των υδάτινων πόρων.
2. Τα μέρη συμφωνούν να δίνουν ιδιαίτερη προσοχή σε περιφερειακές δράσεις και προγράμματα συνεργασίας σε αυτόν τον τομέα.

ΤΙΤΛΟΣ VI

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

ΑΡΘΡΟ 50

Γεωργία, ανάπτυξη της υπαίθρου, αλιεία και υδατοκαλλιέργεια

1. Τα μέρη συμφωνούν να συνεργάζονται στους τομείς της γεωργίας, της ανάπτυξης της υπαίθρου, της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας, μεταξύ άλλων όσον αφορά:
- α) τη βελτίωση της παραγωγικότητας και της παραγωγής·

- β) την αύξηση της ποιότητας των προϊόντων της γεωργίας, της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας·
- γ) την ανάπτυξη της αστικής και προαστιακής γεωργίας·
- δ) την ενίσχυση των παραγωγικών αλυσίδων·
- ε) την ανάπτυξη της υπαίθρου·
- στ) την προώθηση υγιεινών συνηθειών για την αύξηση του επιπέδου διατροφής·
- ζ) την ανάπτυξη των αγορών γεωργικών και αλιευτικών προϊόντων, των αγορών χονδρικής και της πρόσβασης σε χρηματοδοτική πίστωση·
- η) την προώθηση των υπηρεσιών επιχειρηματικής ανάπτυξης για συνεταιρισμούς, μικρές ιδιωτικές γεωργικές εκμεταλλεύσεις και αλιευτικές κοινότητες μικρής κλίμακας·
- θ) την ανάπτυξη των αγορών τους και την προώθηση διεθνών εμπορικών σχέσεων·
- ι) την ανάπτυξη της βιολογικής παραγωγής·
- ια) την ανάπτυξη βιώσιμης γεωργίας και υδατοκαλλιέργειας που λαμβάνει υπόψη τις περιβαλλοντικές απαιτήσεις και προκλήσεις·
- ιβ) την προώθηση της επιστήμης, της τεχνολογίας και της καινοτομίας στους τομείς της γεωργίας και της ανάπτυξης της υπαίθρου, της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας, καθώς και της βιομηχανικής επεξεργασίας των εν λόγω πόρων·

- γ) την προώθηση της βιώσιμης εκμετάλλευσης και διαχείρισης των αλιευτικών πόρων·
- ιδ) την προώθηση των βέλτιστων πρακτικών στη διαχείριση της αλιείας·
- ιε) τη βελτίωση της συγκέντρωσης δεδομένων ώστε να λαμβάνονται υπόψη οι βέλτιστες διαθέσιμες επιστημονικές πληροφορίες για την εκτίμηση των αποθεμάτων ιχθύων και τη διαχείρισή τους·
- ιστ) την ενίσχυση των συστημάτων παρακολούθησης, ελέγχου και εποπτείας στον τομέα της αλιείας·
- ιζ) την καταπολέμηση της παράνομης, λαθραίας και άναρχης αλιείας·
- ιη) την ενίσχυση της συνεργασίας για τη διασφάλιση μεγαλύτερης ικανότητας ανάπτυξης τεχνολογιών προστιθέμενης αξίας για την επεξεργασία των προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας.

2. Η συνεργασία μπορεί να περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, την παροχή τεχνικής εμπειρογνωμοσύνης, την παροχή υποστήριξης, την ανάπτυξη ικανοτήτων και την ανταλλαγή πληροφοριών και εμπειριών. Τα μέρη συμφωνούν να προαγάγουν τη θεσμική συνεργασία και να ενισχύσουν τη συνεργασία στο πλαίσιο διεθνών οργανισμών και με εθνικούς και περιφερειακούς οργανισμούς διαχείρισης της αλιείας.

3. Τα μέρη ενθαρρύνουν τη διεξαγωγή ανάλυσης κινδύνων και τη λήψη κατάλληλων μέτρων σε περιοχές που είναι επιρρεπείς σε καταστροφές για την αύξηση της ανθεκτικότητας στο πλαίσιο της επισιτιστικής ασφάλειας και της συνεργασίας στον τομέα της γεωργίας.

ΑΡΘΡΟ 51

Βιώσιμος τουρισμός

1. Τα μέρη αναγνωρίζουν τη σημασία του τομέα του τουρισμού για την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη των τοπικών κοινοτήτων, καθώς και το μεγάλο οικονομικό δυναμικό των δύο περιοχών για την ανάπτυξη των επιχειρήσεων στον τομέα αυτόν.
2. Για τον σκοπό αυτόν, συμφωνούν να συνεργαστούν για την προώθηση του βιώσιμου τουρισμού, ειδικότερα για την υποστήριξη:
 - α) της ανάπτυξης πολιτικών που αποβλέπουν στη βελτιστοποίηση των κοινωνικοοικονομικών οφελών του τουρισμού·
 - β) της δημιουργίας και της εδραίωσης τουριστικών προϊόντων με την παροχή μη χρηματοδοτικών υπηρεσιών, καθώς και μέτρων κατάρτισης, τεχνικής βοήθειας και άλλων υπηρεσιών·
 - γ) της ένταξης των περιβαλλοντικών, πολιτιστικών και κοινωνικών εκτιμήσεων στην ανάπτυξη του τομέα του τουρισμού, συμπεριλαμβανομένης της προστασίας και της προαγωγής της πολιτιστικής κληρονομιάς και των φυσικών πόρων·
 - δ) της συμμετοχής των τοπικών κοινοτήτων στη διαδικασία ανάπτυξης του τουρισμού, ιδίως του αγροτικού και τοπικού τουρισμού και του οικολογικού τουρισμού·
 - ε) της επεξεργασίας στρατηγικών εμπορίας και προώθησης, της ανάπτυξης θεσμικών ικανοτήτων και ανθρώπινων πόρων και της προαγωγής διεθνών προτύπων·

- στ) της προώθησης της συνεργασίας και της σύνδεσης μεταξύ του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα·
- ζ) της ανάπτυξης προγραμμάτων διαχείρισης για την ανάπτυξη του εθνικού και περιφερειακού τουρισμού·
- η) της προώθησης των τεχνολογιών των πληροφοριών στον τομέα του τουρισμού.

ΑΡΘΡΟ 52

Συνεργασία στους τομείς της επιστήμης, της τεχνολογίας και της καινοτομίας

1. Τα μέρη αποσκοπούν στην ανάπτυξη επιστημονικών, τεχνολογικών ικανοτήτων και ικανοτήτων καινοτομίας που καλύπτουν όλες τις δραστηριότητες που εμπίπτουν στους θεσπισμένους μηχανισμούς ή σε αμοιβαίως επωφελείς συμφωνίες συνεργασίας. Για τον σκοπό αυτό τα μέρη ενθαρρύνουν την ανταλλαγή πληροφοριών και τη συμμετοχή των ερευνητικών φορέων τους, καθώς και την τεχνολογική ανάπτυξη όσον αφορά τις κατωτέρω δραστηριότητες συνεργασίας, σύμφωνα με τους εσωτερικούς κανόνες τους:

- α) ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με τις αντίστοιχες πολιτικές τους στους τομείς της επιστήμης και της τεχνολογίας·
- β) κοινές δραστηριότητες έρευνας και ανάπτυξης που αποβλέπουν στην ενθάρρυνση της επιστημονικής προόδου και στη μεταφορά τεχνολογίας και τεχνογνωσίας, συμπεριλαμβανομένης της χρήσης τεχνολογιών πληροφοριών και επικοινωνιών.

2. Ιδιαίτερη έμφαση δίδεται στην ανάπτυξη ανθρώπινου δυναμικού, ως μακράς διάρκειας βάση επιστημονικής και τεχνολογικής αρτιότητας, και στη δημιουργία βιώσιμων δεσμών μεταξύ των επιστημονικών και των τεχνολογικών κοινοτήτων των μερών, τόσο σε εγχώριο όσο και σε περιφερειακό επίπεδο. Για τον σκοπό αυτόν, προωθούνται οι ανταλλαγές εμπειρογνομόνων και οι βέλτιστες πρακτικές των ερευνητικών έργων.
3. Τα ερευνητικά κέντρα, τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και άλλοι φορείς που βρίσκονται στην Ευρωπαϊκή Ένωση και στην Κούβα εμπλέκονται στη συνεργασία στους τομείς της επιστήμης, της τεχνολογίας και της έρευνας, ανάλογα με την περίπτωση.
4. Τα μέρη συμφωνούν να χρησιμοποιούν κάθε μηχανισμό που επιτρέπει την αύξηση του αριθμού και της ποιότητας επαγγελματιών υψηλής ειδίκευσης, ιδίως με την κατάρτιση, τη συνεργατική έρευνα, την παροχή υποτροφιών και τις ανταλλαγές.
5. Τα μέρη ενθαρρύνουν τη συμμετοχή των σχετικών φορέων τους στα αντίστοιχα επιστημονικά και τεχνολογικά προγράμματα με προοπτική την αμοιβαίως επωφελή επιστημονική αρτιότητα και σύμφωνα με τις οικείες διατάξεις που διέπουν τη συμμετοχή οντοτήτων από τρίτες χώρες.

ΑΡΘΡΟ 53

Μεταφορά τεχνολογίας

1. Αναγνωρίζοντας τη σημασία της συνεργασίας και της τεχνικής συνδρομής στον τομέα της μεταφοράς τεχνολογίας, συμπεριλαμβανομένων των διαδικασιών αυτοματοποίησης, τα μέρη συμφωνούν να συνεργάζονται για την προώθηση της μεταφοράς τεχνολογίας μέσω ειδικών ακαδημαϊκών ή επαγγελματικών προγραμμάτων που αποσκοπούν στη μεταφορά γνώσεων μεταξύ τους.
2. Η Ευρωπαϊκή Ένωση διευκολύνει και προωθεί την πρόσβαση της Κούβας σε προγράμματα έρευνας και ανάπτυξης με στόχο, μεταξύ άλλων, την ανάπτυξη τεχνολογίας.

ΑΡΘΡΟ 54

Ενέργεια, συμπεριλαμβανομένων των ανανεώσιμων πηγών

1. Αναγνωρίζοντας την αυξανόμενη σημασία των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και των ενεργειακά αποδοτικών λύσεων για τη βιώσιμη ανάπτυξη, τα μέρη συμφωνούν ότι κοινός στόχος τους είναι να ενισχύσουν τη συνεργασία στον τομέα της ενέργειας, ιδίως σε τομείς όπως οι βιώσιμες, καθαρές και ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, η ενεργειακή απόδοση, οι τεχνολογίες εξοικονόμησης ενέργειας, η ηλεκτροδότηση των αγροτικών περιοχών και η περιφερειακή ολοκλήρωση των ενεργειακών αγορών, μεταξύ άλλων, τους οποίους καθορίζουν τα μέρη, και σύμφωνα με την εσωτερική νομοθεσία.

2. Στο πλαίσιο της συνεργασίας προβλέπονται μεταξύ άλλων:
- α) πολιτικός διάλογος και συνεργασία στον ενεργειακό τομέα, ιδίως όσον αφορά τη βελτίωση και τη διαφοροποίηση του ενεργειακού εφοδιασμού και τη βελτίωση των αγορών ενέργειας, συμπεριλαμβανομένης της παραγωγής, της μεταφοράς και της διανομής της·
 - β) προγράμματα ανάπτυξης ικανοτήτων, μεταφορά τεχνολογίας και τεχνογνωσίας, συμπεριλαμβανομένου του έργου σχετικά με τα πρότυπα εκπομπών, στον ενεργειακό τομέα, ιδίως όσον αφορά την ενεργειακή απόδοση και τη διαχείριση του κλάδου·
 - γ) προώθηση της εξοικονόμησης ενέργειας, της ενεργειακής απόδοσης, της ανανεώσιμης ενέργειας και μελετών περιβαλλοντικών επιπτώσεων της παραγωγής και κατανάλωσης ενέργειας, ιδίως στη βιοποικιλότητα, στη δασοκομία και στη μεταβολή της χρήσης γης·
 - δ) ανάπτυξη πιλοτικών έργων στους τομείς των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και της ενεργειακής απόδοσης, ιδίως όσον αφορά την ηλιακή και την αιολική ενέργεια, την ενέργεια από βιομάζα, την υδραυλική ενέργεια, την ενέργεια των κυμάτων και την παλιρροϊκή ενέργεια·
 - ε) προγράμματα για τη βελτίωση της γενικής ενημέρωσης και των γνώσεων του πληθυσμού σχετικά με τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και την ενεργειακή απόδοση·
 - στ) ανακύκλωση ή ενεργειακή αξιοποίηση στερεών και υγρών αποβλήτων.

ΑΡΘΡΟ 55

Μεταφορές

1. Τα μέρη συμφωνούν ότι η συνεργασία στον τομέα των μεταφορών εστιάζει στην αναδιάρθρωση και τον εκσυγχρονισμό των συστημάτων μεταφορών και της σχετικής υποδομής, στη διευκόλυνση και τη βελτίωση της κυκλοφορίας των επιβατών και των εμπορευμάτων και στη βελτίωση της πρόσβασης στις αγορές αστικών, αεροπορικών, θαλάσσιων, εσωτερικών πλωτών, σιδηροδρομικών και οδικών μεταφορών, με τη βελτίωση της διαχείρισης των μεταφορών, όσον αφορά τη λειτουργία και τη διοίκηση, και με την προώθηση υψηλών προτύπων λειτουργίας.
2. Η συνεργασία μπορεί να περιλαμβάνει τα εξής:
 - α) την ανταλλαγή πληροφοριών επί των αντίστοιχων πολιτικών των μερών, κυρίως όσον αφορά τις αστικές μεταφορές και τη διασύνδεση και διαλειτουργικότητα των δικτύων πολλαπλών μέσων μεταφοράς και άλλα θέματα κοινού ενδιαφέροντος·
 - β) τη διαχείριση των δικτύων εσωτερικών πλωτών μεταφορών, των οδικών δικτύων, των σιδηροδρόμων, των λιμένων και αερολιμένων, καθώς και την κατάλληλη συνεργασία μεταξύ των αρμόδιων αρχών·
 - γ) έργα για τη μεταφορά ευρωπαϊκής τεχνολογίας για το παγκόσμιο δορυφορικό σύστημα πλοήγησης και τα κέντρα αστικών δημόσιων μεταφορών·
 - δ) τη βελτίωση των προδιαγραφών ασφάλειας και πρόληψης της ρύπανσης, συμπεριλαμβανομένης της συνεργασίας στα σχετικά διεθνή φόρουμ, ώστε να διασφαλίζεται η καλύτερη εφαρμογή των διεθνών προτύπων·
 - ε) τις δραστηριότητες που προάγουν την ανάπτυξη αεροναυτικών και θαλάσσιων μεταφορών.

ΑΡΘΡΟ 56

Εκσυγχρονισμός του οικονομικού και κοινωνικού μοντέλου

1. Τα μέρη συμφωνούν να αναπτύξουν δράσεις συνεργασίας για να υποστηρίξουν την ενίσχυση και τον εκσυγχρονισμό της δημόσιας διοίκησης της Κούβας και της κουβανικής οικονομίας. Συμφωνούν να υποστηρίξουν την ανάπτυξη επιχειρήσεων και συνεταιρισμών, με ιδιαίτερη έμφαση στην τοπική ανάπτυξη.

2. Αυτή η συνεργασία θα πρέπει να αναπτυχθεί σε τομείς αμοιβαίου συμφέροντος, όπως για παράδειγμα οι εξής:

- α) οι μακροοικονομικές πολιτικές, μεταξύ των οποίων και οι φορολογικές·
- β) τα στατιστικά στοιχεία·
- γ) τα συστήματα εμπορικών πληροφοριών·
- δ) τα μέτρα διευκόλυνσης του εμπορίου·
- ε) τα συστήματα και τα πρότυπα ποιότητας·
- στ) η υποστήριξη πρωτοβουλιών τοπικής ανάπτυξης·
- ζ) η ανάπτυξη της βιομηχανίας μεταποίησης γεωργικών προϊόντων·
- η) ο έλεγχος και η εποπτεία του κράτους·

θ) η οργάνωση και λειτουργία των επιχειρήσεων, συμπεριλαμβανομένων των δημόσιων εταιρειών.

3. Τα μέρη συμφωνούν να προωθούν και να ενθαρρύνουν τη συνεργασία μεταξύ θεσμών, συμπεριλαμβανομένων των τομεακών φορέων που προωθούν μέσα για την υποστήριξη των ΜΜΕ, ιδίως εκείνων που αποσκοπούν στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας, της τεχνολογικής καινοτομίας, της ενσωμάτωσης σε αλυσίδες αξίας, της πρόσβασης σε πιστώσεις και στην κατάρτιση, καθώς και στην ενίσχυση των θεσμικών ικανοτήτων και του θεσμικού πλαισίου. Συμφωνούν επίσης να προωθήσουν επαφές μεταξύ εταιρειών από τα δύο μέρη για να υποστηρίξουν την είσοδό τους σε διεθνείς αγορές, τις επενδύσεις και τη μεταφορά τεχνολογίας.

ΑΡΘΡΟ 57

Στατιστικές

1. Τα μέρη συμφωνούν να συνεργάζονται για την ανάπτυξη καλύτερων στατιστικών μεθόδων και προγραμμάτων, σύμφωνα με τα διεθνώς αναγνωρισμένα πρότυπα, ιδίως όσον αφορά τη συγκέντρωση, την επεξεργασία, τον έλεγχο της ποιότητας και τη διάδοση στατιστικών στοιχείων, με σκοπό τη δημιουργία δεικτών που επιτρέπουν καλύτερη συγκρισιμότητα μεταξύ των μερών, ούτως ώστε τα μέρη να μπορούν να προσδιορίσουν τις ανάγκες στατιστικών στοιχείων στους τομείς που καλύπτει η παρούσα συμφωνία. Τα μέρη αναγνωρίζουν τη χρησιμότητα της διμερούς συνεργασίας για την υποστήριξη των στόχων αυτών.

2. Η συνεργασία στον τομέα αυτόν θα μπορούσε να περιλάβει, μεταξύ άλλων: τεχνικές ανταλλαγές μεταξύ της Εθνικής Υπηρεσίας Στατιστικής και Πληροφοριών της Κούβας και των στατιστικών υπηρεσιών των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Eurostat, συμπεριλαμβανομένης της ανταλλαγής επιστημόνων· την ανάπτυξη βελτιωμένων και συνεκτικών μεθόδων συγκέντρωσης, υποδιαίρεσης, ανάλυσης και ερμηνείας δεδομένων και τη διοργάνωση σεμιναρίων, ομάδων εργασίας ή προγραμμάτων για τη συμπλήρωση των στατιστικών ικανοτήτων.

ΑΡΘΡΟ 58

Χρηστή διακυβέρνηση σε θέματα φορολογίας

1. Τα μέρη αναγνωρίζουν τις αρχές χρηστής διακυβέρνησης σε θέματα φορολογίας, ήτοι τη διαφάνεια, την ανταλλαγή πληροφοριών και τον θεμιτό φορολογικό ανταγωνισμό, και δεσμεύονται να τις εφαρμόζουν.
2. Βάσει των οικείων αρμοδιοτήτων τους, τα μέρη βελτιώνουν τη διεθνή συνεργασία στον φορολογικό τομέα, διευκολύνουν την είσπραξη νόμιμων φορολογικών εσόδων και αναπτύσσουν μέτρα για την αποτελεσματική εφαρμογή των ελάχιστων προτύπων χρηστής διακυβέρνησης σε θέματα φορολογίας.

ΤΙΤΛΟΣ VII

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ ΚΑΙ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ

ΑΡΘΡΟ 59

Περιφερειακή συνεργασία

1. Η συνεργασία υποστηρίζει δραστηριότητες που σχετίζονται με την ανάπτυξη περιφερειακής συνεργασίας μεταξύ της Κούβας και των γειτονικών χωρών της στην Καραϊβική, στο πλαίσιο του CARIFORUM, ιδίως στους τομείς προτεραιότητας που προσδιορίζονται στην Κοινή Στρατηγική Εταιρικής Σχέσης Καραϊβικής-ΕΕ. Οι δραστηριότητες θα μπορούσαν επίσης να συνεισφέρουν στην ενίσχυση της διαδικασίας περιφερειακής ολοκλήρωσης στην Καραϊβική.

2. Η συνεργασία ενισχύει τη συμμετοχή όλων των κλάδων, συμπεριλαμβανομένης της κοινωνίας των πολιτών, στη διαδικασία περιφερειακής συνεργασίας και ολοκλήρωσης σύμφωνα με τους όρους που καθορίζουν τα μέρη, και υποστηρίζει, μεταξύ άλλων, τους μηχανισμούς διαβουλεύσεων και τις εκστρατείες ευαισθητοποίησης.
3. Τα μέρη συμφωνούν να χρησιμοποιούν όλα τα υφιστάμενα μέσα συνεργασίας για να προωθήσουν δραστηριότητες που αποβλέπουν στην ανάπτυξη ενεργού συνεργασίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Κούβας και άλλων χωρών ή/και περιφερειών της Λατινικής Αμερικής και της Καραϊβικής σε όλους τους τομείς συνεργασίας της παρούσας συμφωνίας. Τα μέρη συμφωνούν να δώσουν ειδική έμφαση σε προγράμματα περιφερειακής συνεργασίας σε θέματα έρευνας και καινοτομίας και εκπαίδευσης, καθώς και στη συνέχιση της ανάπτυξης του χώρου γνώσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης-Λατινικής Αμερικής και Καραϊβικής (ΕΕ-ΛΑΚ) με πρωτοβουλίες όπως ο κοινός χώρος έρευνας και ο κοινός χώρος τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Οι δραστηριότητες περιφερειακής και διμερούς συνεργασίας κατά το δυνατόν αλληλοσυμπληρώνονται.
4. Τα μέρη επιδιώκουν να ανταλλάσσουν απόψεις και να συνεργάζονται με στόχο τη συμφωνία και την ανάπτυξη κοινών δράσεων σε πολυμερή φόρουμ.

ΜΕΡΟΣ IV

ΕΜΠΟΡΙΟ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ

ΑΡΘΡΟ 60

Στόχοι

Τα μέρη συμφωνούν ότι οι στόχοι της συνεργασίας τους στον εμπορικό τομέα περιλαμβάνουν κυρίως:

- α) την ενίσχυση των εμπορικών και οικονομικών τους σχέσεων, ιδίως μέσω της προώθησης του διαλόγου σχετικά με εμπορικά θέματα και της ενθάρρυνσης περισσότερων εμπορικών ροών μεταξύ των μερών·
- β) την προώθηση της ενσωμάτωσης της Κούβας στην παγκόσμια οικονομία·
- γ) την ενίσχυση της ανάπτυξης και της διαφοροποίησης του διαπεριφερειακού εμπορίου, καθώς και του εμπορίου με την Ευρωπαϊκή Ένωση·
- δ) την ενίσχυση της συμβολής του εμπορίου στη βιώσιμη ανάπτυξη, συμπεριλαμβανομένων των περιβαλλοντικών και κοινωνικών πτυχών·
- ε) την υποστήριξη της διαφοροποίησης της οικονομίας της Κούβας και της προώθησης του κατάλληλου επιχειρηματικού κλίματος·

- στ) την ενθάρρυνση μεγαλύτερης ροής επενδύσεων μέσω της ανάπτυξης ελκυστικού και σταθερού περιβάλλοντος για αμοιβαίες επενδύσεις μέσω συνεκτικού διαλόγου με στόχο τη βελτίωση της κατανόησης και της συνεργασίας σε επενδυτικά ζητήματα και την προώθηση ενός επενδυτικού καθεστώτος χωρίς αποκλεισμούς.

ΤΙΤΛΟΣ Ι

ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΕΣ

ΑΡΘΡΟ 61

Εμπόριο βάσει κανόνων

1. Τα μέρη αναγνωρίζουν ότι η ουσιαστική μείωση των δασμών και άλλων εμποδίων στο εμπόριο, καθώς και η εξάλειψη της διακριτικής μεταχείρισης στις διεθνείς εμπορικές σχέσεις, αποτελούν όχημα για την προώθηση της ανάπτυξης, της οικονομικής διαφοροποίησης και της ευημερίας.
2. Τα μέρη επιβεβαιώνουν ότι η ανάπτυξη εμπορικών σχέσεων σύμφωνα με ένα πολυμερές σύστημα εμπορίου βάσει κανόνων στο οποίο τα μέρη είναι υπεύθυνα για τη διατήρηση της υπεροχής των κανόνων και της αποτελεσματικής, δίκαιης και ισόρροπης εφαρμογής τους εξυπηρετεί το αμοιβαίο συμφέρον τους.

ΑΡΘΡΟ 62

Μεταχείριση του μάλλον ευνοούμενου κράτους

1. Κάθε μέρος επιφυλάσσει μεταχείριση του «μάλλον ευνοούμενου κράτους» στα εμπορεύματα του άλλου μέρους σύμφωνα με το άρθρο I της Γενικής Συμφωνίας Δασμών και Εμπορίου του 1994 (συμφωνία GATT), συμπεριλαμβανομένων των ερμηνευτικών της σημειώσεων, που ενσωματώνονται στην παρούσα συμφωνία και αποτελούν μέρος της, τηρουμένων των αναλογιών.
2. Η παράγραφος 1 δεν εφαρμόζεται στην περίπτωση της προτιμησιακής μεταχείρισης που επιφυλάσσει οποιοδήποτε από τα μέρη στα εμπορεύματα άλλης χώρας δυνάμει των συμφωνιών του ΠΟΕ.

ΑΡΘΡΟ 63

Εθνική μεταχείριση

Κάθε μέρος επιφυλάσσει εθνική μεταχείριση στα εμπορεύματα του άλλου μέρους σύμφωνα με το άρθρο III της συμφωνίας GATT 1994 και τις ερμηνευτικές της σημειώσεις, που ενσωματώνονται στην παρούσα συμφωνία και αποτελούν μέρος της, τηρουμένων των αναλογιών.

ΑΡΘΡΟ 64

Διαφάνεια

1. Τα μέρη επιβεβαιώνουν εκ νέου την αρχή της διαφάνειας στην εφαρμογή των εμπορικών μέτρων τους και συμφωνούν ότι οι πολιτικές και οι κανονισμοί που επηρεάζουν το εξωτερικό εμπόριο θα πρέπει να δημοσιοποιούνται και να εξηγούνται με σαφήνεια.
2. Τα μέρη συμφωνούν ότι οι ενδιαφερόμενοι θα πρέπει να έχουν την ευκαιρία να ενημερώνονται για τους κανονισμούς του κάθε μέρους που επηρεάζουν το διεθνές εμπόριο.

ΑΡΘΡΟ 65

Διευκόλυνση του εμπορίου

Τα μέρη επιβεβαιώνουν τη δέσμευσή τους στη συμφωνία για τη διευκόλυνση του εμπορίου του ΠΟΕ.

ΑΡΘΡΟ 66

Τεχνικά εμπόδια στο εμπόριο

1. Τα μέρη επιβεβαιώνουν εκ νέου τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους δυνάμει της συμφωνίας του ΠΟΕ για τα τεχνικά εμπόδια στο εμπόριο («συμφωνία ΤΕΕ»).

2. Οι διατάξεις του παρόντος άρθρου εφαρμόζονται στους τεχνικούς κανονισμούς, τα πρότυπα και τις διαδικασίες εκτίμησης της συμμόρφωσης όπως ορίζεται στη συμφωνία ΤΕΕ.
3. Τα μέρη αναγνωρίζουν τη σημασία των αποτελεσματικών μηχανισμών για την κοινοποίηση και την ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με τους τεχνικούς κανονισμούς, τα πρότυπα και τις διαδικασίες εκτίμησης της συμμόρφωσης, σύμφωνα με τη συμφωνία ΤΕΕ.

ΑΡΘΡΟ 67

Υγειονομικά και φυτοϋγειονομικά μέτρα

1. Τα μέρη επιβεβαιώνουν εκ νέου τα δικαιώματα, τις υποχρεώσεις, τις αρχές και τους στόχους της συμφωνίας για την εφαρμογή μέτρων υγειονομικής και φυτοϋγειονομικής προστασίας, της Διεθνούς Σύμβασης για την Προστασία των Φυτών, της Επιτροπής του Codex Alimentarius και του Παγκόσμιου Οργανισμού για την Υγεία των Ζώων.
2. Τα μέρη αναγνωρίζουν τη σημασία αποτελεσματικών μηχανισμών για τη διαβούλευση, την κοινοποίηση και την ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με τα υγειονομικά και φυτοϋγειονομικά μέτρα και τα μέτρα για την καλή διαβίωση των ζώων, στο πλαίσιο των αρμόδιων διεθνών οργανισμών.

ΑΡΘΡΟ 68

Εμπορική άμυνα

Τα μέρη επιβεβαιώνουν τις δεσμεύσεις και τις υποχρεώσεις τους δυνάμει των κατωτέρω συμφωνιών του ΠΟΕ: της συμφωνίας για τα μέτρα διασφάλισης, της συμφωνίας για τις επιδοτήσεις και τα αντισταθμιστικά μέτρα και της συμφωνίας για την εφαρμογή του άρθρου VI της Γενικής Συμφωνίας Δασμών και Εμπορίου του 1994.

ΑΡΘΡΟ 69

Ρήτρα αναθεώρησης

Τα μέρη δύνανται να τροποποιήσουν και να αναθεωρήσουν το παρόν Μέρος με κοινή συναίνεση με στόχο την εμβάθυνση των εμπορικών και επενδυτικών σχέσεών τους.

ΑΡΘΡΟ 70

Γενική ρήτρα εξαιρέσεως

Τα μέρη επιβεβαιώνουν ότι τα ισχύοντα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις τους δυνάμει του άρθρου XX της συμφωνίας GATT 1994 και των ερμηνευτικών της σημειώσεων ενσωματώνονται, τηρουμένων των αναλογιών, στην παρούσα συμφωνία.

ΤΙΤΛΟΣ ΙΙ

ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΣΕ ΕΜΠΟΡΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

ΑΡΘΡΟ 71

Τελωνεία

1. Τα μέρη προωθούν και διευκολύνουν τη συνεργασία μεταξύ των αρμόδιων τελωνειακών υπηρεσιών τους για την εγγύηση της ασφάλειας των συνόρων, την απλοποίηση των τελωνειακών διαδικασιών και τη διευκόλυνση του νόμιμου εμπορίου, διατηρώντας παράλληλα τις ελεγκτικές τους ικανότητες.
2. Η συνεργασία προβλέπει, μεταξύ άλλων τα εξής:
 - α) ανταλλαγές πληροφοριών σχετικά με την τελωνειακή νομοθεσία και τις τελωνειακές διαδικασίες, ιδίως στους ακόλουθους τομείς:
 - i) την απλούστευση και τον εκσυγχρονισμό των τελωνειακών διαδικασιών·
 - ii) τη διευκόλυνση των πράξεων διαμετακόμισης·
 - iii) την επιβολή των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας από τις τελωνειακές αρχές·
 - iv) τις σχέσεις με την επιχειρηματική κοινότητα·

- ν) την ελεύθερη κυκλοφορία εμπορευμάτων και την περιφερειακή ολοκλήρωση·
 - vi) την οργάνωση όσον αφορά τον τελωνειακό έλεγχο στα σύνορα·
- β) την ανάπτυξη κοινών πρωτοβουλιών σε αμοιβαία συμφωνηθέντες τομείς·
- γ) την προώθηση του συντονισμού μεταξύ όλων των συναρμόδιων συνοριακών υπηρεσιών, τόσο σε εθνικό όσο και διασυνοριακό επίπεδο.
3. Τα μέρη παρέχουν αμοιβαία διοικητική συνδρομή σε τελωνειακά θέματα. Για τον σκοπό αυτό δύνανται να θεσπίζουν διμερείς πράξεις με αμοιβαία συμφωνία.

ΑΡΘΡΟ 72

Συνεργασία για τη διευκόλυνση του εμπορίου

1. Τα μέρη επιβεβαιώνουν τη δέσμευσή τους για την ενίσχυση της συνεργασίας στον τομέα της διευκόλυνσης του εμπορίου με στόχο να διασφαλιστεί ότι η συναφής νομοθεσία, οι συναφείς διαδικασίες και η διοικητική ικανότητα των τελωνειακών αρχών συνεισφέρουν στην εκπλήρωση των στόχων του αποτελεσματικού ελέγχου και της διευκόλυνσης του εμπορίου.

2. Τα μέρη συμφωνούν να συνεργάζονται, μεταξύ άλλων, στους ακόλουθους τομείς:
- α) ανάπτυξη ικανοτήτων και παροχή εμπειρογνωμοσύνης στις αρμόδιες αρχές για τελωνειακά θέματα, συμπεριλαμβανομένης της πιστοποίησης και του ελέγχου καταγωγής και για τεχνικά θέματα για την επιβολή των περιφερειακών τελωνειακών διαδικασιών·
 - β) εφαρμογή μηχανισμών και σύγχρονων τελωνειακών τεχνικών, συμπεριλαμβανομένων της εκτίμησης κινδύνων, της εκ των προτέρων έκδοσης δεσμευτικών αποφάσεων, της απλούστευσης των διαδικασιών εισόδου και θέσης των εμπορευμάτων σε ελεύθερη κυκλοφορία, των τελωνειακών ελέγχων, και των μεθόδων λογιστικού ελέγχου εταιρειών·
 - γ) καθιέρωση διαδικασιών και πρακτικών οι οποίες να αντανακλούν, στο μέτρο του εφικτού, διεθνείς κανόνες, πράξεις και πρότυπα που εφαρμόζονται στον τελωνειακό και τον εμπορικό τομέα, όπως, μεταξύ άλλων, τη συμφωνία του ΠΟΕ για τη διευκόλυνση του εμπορίου, τη διεθνή σύμβαση για την απλούστευση και εναρμόνιση των τελωνειακών διαδικασιών, όπως τροποποιήθηκε (αναθεωρημένη σύμβαση του Κιότο) και το πλαίσιο προτύπων του ΠΟΤ για την ασφάλεια και τη διευκόλυνση του παγκόσμιου εμπορίου·
 - δ) συστήματα πληροφοριών και αυτοματισμού των τελωνειακών και άλλων εμπορικών διαδικασιών, ειδικότερα για την εφαρμογή των μέτρων διευκόλυνσης του εμπορίου για εξουσιοδοτημένους φορείς και υπηρεσίες πληροφοριών.

ΑΡΘΡΟ 73

Διανοητική ιδιοκτησία

1. Τα μέρη αναγνωρίζουν τη σπουδαιότητα της τεχνικής συνεργασίας στον τομέα της διανοητικής ιδιοκτησίας, συμπεριλαμβανομένης της προστασίας των γεωγραφικών ενδείξεων, και συμφωνούν να συνεργάζονται υπό τους όρους και τις προϋποθέσεις που συμφωνούνται από κοινού για ειδικά έργα συνεργασίας σύμφωνα με την εσωτερική νομοθεσία των μερών και με τις διεθνείς συμβάσεις στις οποίες έχουν προσχωρήσει.
2. Τα μέρη συμφωνούν να προωθούν τη θεσμική συνεργασία, την ανταλλαγή πληροφοριών, την τεχνική συνδρομή, την ανάπτυξη ικανοτήτων και την κατάρτιση. Τα μέρη συμφωνούν ότι η τεχνική συνεργασία υλοποιείται σύμφωνα με τα επίπεδα κοινωνικοοικονομικής ανάπτυξης, τις προτεραιότητες και τις αναπτυξιακές ανάγκες του κάθε μέρους.
3. Τα μέρη συμφωνούν ότι η συνεργασία συμβάλλει στην προώθηση της τεχνολογικής καινοτομίας και στη μεταφορά και τη διάδοση της τεχνολογίας, προς το αμοιβαίο όφελος των παραγωγών και των χρηστών των τεχνολογικών γνώσεων και κατά τρόπο που προάγει την κοινωνική και την οικονομική ευημερία, καθώς και την επίτευξη ισορροπίας μεταξύ δικαιωμάτων και υποχρεώσεων.

ΑΡΘΡΟ 74

Συνεργασία όσον αφορά τα τεχνικά εμπόδια στο εμπόριο

1. Τα μέρη αναγνωρίζουν τη σπουδαιότητα της συνεργασίας και της τεχνικής συνδρομής όσον αφορά τα τεχνικά εμπόδια στο εμπόριο και συμφωνούν να προωθήσουν τη συνεργασία μεταξύ των αρχών που είναι αρμόδιες για την τυποποίηση, τη μετρολογία, την πιστοποίηση και την εκτίμηση της συμμόρφωσης.
2. Τα μέρη συμφωνούν να συνεργάζονται, μεταξύ άλλων, στους ακόλουθους τομείς:
 - α) ανάπτυξη ικανοτήτων και παροχή εμπειρογνομosύνης, συμπεριλαμβανομένης της ανάπτυξης και ενίσχυσης των συναφών υποδομών, καθώς και παροχή κατάρτισης και τεχνικής συνδρομής στους τομείς των τεχνικών κανονισμών, της τυποποίησης, της εκτίμησης της συμμόρφωσης, της πιστοποίησης και της μετρολογίας, μεταξύ άλλων με στόχο τη διευκόλυνση της κατανόησης των απαιτήσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της συμμόρφωσής τους με αυτές·
 - β) προώθηση της συνεργασίας των αρμόδιων αρχών στο πλαίσιο των συναφών διεθνών οργανισμών·
 - γ) ανταλλαγή πληροφοριών, πείρας και βέλτιστων πρακτικών·
 - δ) ανάπτυξη κοινών απόψεων·
 - ε) επιδίωξη της συμβατότητας και της σύγκλισης μεταξύ των τεχνικών κανονισμών και των διαδικασιών εκτίμησης της συμμόρφωσης·

στ) κατάργηση των περιττών εμποδίων στο εμπόριο.

ΑΡΘΡΟ 75

Επισιτιστική ασφάλεια, υγειονομικά και φυτοϋγειονομικά θέματα και θέματα καλής διαβίωσης των ζώων

1. Τα μέρη προωθούν τη συνεργασία και τον συντονισμό μεταξύ των αρμόδιων αρχών, μεταξύ άλλων στο πλαίσιο συναφών διεθνών οργανισμών, σε θέματα επισιτιστικής ασφάλειας, υγειονομικά και φυτοϋγειονομικά θέματα και θέματα καλής διαβίωσης των ζώων προς όφελος των διμερών εμπορικών σχέσεών τους. Ενθαρρύνουν τη συνεργασία με στόχο την αναγνώριση της ισοδυναμίας και την εναρμόνιση των υγειονομικών και φυτοϋγειονομικών μέτρων και παρέχουν συμβουλές και τεχνική συνδρομή σχετικά με την εφαρμογή των εν λόγω μέτρων.

2. Στόχος της συνεργασίας σε θέματα επισιτιστικής ασφάλειας, υγειονομικά και φυτοϋγειονομικά θέματα και θέματα καλής διαβίωσης των ζώων είναι η ενίσχυση των ικανοτήτων του κάθε μέρους προκειμένου να βελτιωθεί η πρόσβαση στην αγορά του αντισυμβαλλομένου του, διαφυλάσσοντας παράλληλα υψηλό επίπεδο προστασίας των ανθρώπων, των ζώων και των φυτών, καθώς και την καλή διαβίωση των ζώων.

3. Στο πλαίσιο της συνεργασίας προβλέπονται μεταξύ άλλων:

α) παροχή εμπειρογνώσις σχετικά με τη νομοθετική και τεχνική ικανότητα για την εκπόνηση και επιβολή της νομοθεσίας, καθώς και για την ανάπτυξη επίσημων υγειονομικών και φυτοϋγειονομικών συστημάτων ελέγχου (συμπεριλαμβανομένων των προγραμμάτων εξάλειψης, των συστημάτων επισιτιστικής βοήθειας και της ειδοποίησης σε περίπτωση συναγερμού), και παροχή εμπειρογνώσις για τα θέματα καλής διαβίωσης των ζώων.

- β) υποστήριξη της ανάπτυξης και της ενίσχυσης των θεσμικών και διοικητικών ικανοτήτων στην Κούβα, συμπεριλαμβανομένων των ελεγκτικών ικανοτήτων, ώστε να βελτιωθεί η υγειονομική και φυτοϋγειονομική κατάσταση της περιοχής·
- γ) ανάπτυξη των ικανοτήτων της Κούβας για την εκπλήρωση των υγειονομικών και φυτοϋγειονομικών απαιτήσεων ώστε να βελτιωθεί η πρόσβαση στην αγορά του άλλου μέρους ενώ συγχρόνως θα διαφυλάσσεται το επίπεδο προστασίας·
- δ) ενίσχυση του επίσημου συστήματος ελέγχου των εξαγωγών στην Ευρωπαϊκή Ένωση μέσω αυξημένων αναλυτικών ικανοτήτων και της διαχείρισης των εθνικών εργαστηρίων για την εκπλήρωση των απαιτήσεων της νομοθεσίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης·
- ε) παροχή συμβουλών και τεχνικής βοήθειας όσον αφορά το υγειονομικό και φυτοϋγειονομικό κανονιστικό σύστημα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και την εφαρμογή των προτύπων που απαιτούνται από την αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης·
- στ) προώθηση της συνεργασίας στο πλαίσιο αρμόδιων διεθνών οργανισμών (επιτροπή ΥΦΜ της συμφωνίας του ΠΟΕ για την εφαρμογή μέτρων υγειονομικής και φυτοϋγειονομικής προστασίας, Διεθνής Σύμβαση για την Προστασία των Φυτών, Παγκόσμιος Οργανισμός για την Υγεία των Ζώων και Επιτροπή του Codex Alimentarius) με στόχο την ενίσχυση της εφαρμογής των διεθνών προτύπων.

ΑΡΘΡΟ 76

Παραδοσιακά και βιοτεχνικά προϊόντα

Τα μέρη αναγνωρίζουν τη σπουδαιότητα της συνεργασίας για την προώθηση της παραγωγής παραδοσιακών και βιοτεχνικών προϊόντων.

Ειδικότερα, η συνεργασία θα μπορούσε να επικεντρωθεί στους ακόλουθους τομείς:

- α) ανάπτυξη των ικανοτήτων που απαιτούνται για να διευκολυνθεί η αποτελεσματική πρόσβαση στην αγορά βιοτεχνικών προϊόντων·
- β) υποστήριξη των πολύ μικρών, μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων από αστικούς και αγροτικούς τομείς που παράγουν και εξάγουν βιοτεχνικά προϊόντα, μεταξύ άλλων μέσω της ενίσχυσης των αρμόδιων φορέων υποστήριξης·
- γ) προώθηση της διατήρησης παραδοσιακών προϊόντων·
- δ) βελτίωση των εμπορικών επιδόσεων των παραγωγών βιοτεχνικών προϊόντων.

ΑΡΘΡΟ 77

Εμπόριο και βιώσιμη ανάπτυξη

1. Τα μέρη αναγνωρίζουν τη συμβολή της προώθησης αμοιβαία υποστηρικτικών εμπορικών, περιβαλλοντικών και κοινωνικών πολιτικών στην επίτευξη του στόχου της βιώσιμης ανάπτυξης.
2. Συμπληρωματικά προς τις δραστηριότητες που προβλέπονται στους τίτλους III και IV του Μέρους III, τα μέρη συμφωνούν να συνεργάζονται, μεταξύ άλλων, στους ακόλουθους τομείς:
 - α) ανάπτυξη προγραμμάτων και δράσεων για την εφαρμογή και επιβολή κάποιων πτυχών πολυμερών περιβαλλοντικών συμφωνιών και περιβαλλοντικών νόμων που αφορούν το εμπόριο·

- β) υποστήριξη της ανάπτυξης ενός ευνοϊκού πλαισίου για το εμπόριο αγαθών και υπηρεσιών που συνεισφέρει στη βιώσιμη ανάπτυξη, μεταξύ άλλων μέσω της διάδοσης πρακτικών στον τομέα της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης·
- γ) προώθηση του εμπορίου προϊόντων που προέρχονται από φυσικούς πόρους που έχουν υποστεί βιώσιμη διαχείριση, μεταξύ άλλων μέσω αποτελεσματικών μέτρων για τη διατήρηση και τη βιώσιμη διαχείριση της άγριας ζωής, των αλιευτικών πόρων και των δασών, καθώς και ανάπτυξη μέτρων για την καταπολέμηση του παράνομου εμπορίου που έχει επιπτώσεις στο περιβάλλον, μεταξύ άλλων μέσω δραστηριοτήτων επιβολής και τελωνειακής συνεργασίας·
- δ) ενίσχυση της θεσμικής ικανότητας ανάλυσης και δράσης στους τομείς του εμπορίου και της βιώσιμης ανάπτυξης.

ΑΡΘΡΟ 78

Συνεργασία για την εμπορική άμυνα

Τα μέρη συμφωνούν να συνεργάζονται στον τομέα της εμπορικής άμυνας μέσω της ανταλλαγής εμπειριών, της παροχής τεχνικής βοήθειας και της ανάπτυξης ικανοτήτων.

ΑΡΘΡΟ 79

Κανόνες καταγωγής

Τα μέρη αναγνωρίζουν ότι οι κανόνες καταγωγής διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στο διεθνές εμπόριο και συμφωνούν να συνεργάζονται μέσω της παροχής τεχνικής συνδρομής και της ανάπτυξης ικανοτήτων και μέσω της ανταλλαγής εμπειριών σε αυτόν τον τομέα.

ΑΡΘΡΟ 80

Επενδύσεις

Τα μέρη ενθαρρύνουν την αύξηση της ροής επενδύσεων μέσω της αμοιβαίας γνώσης της συναφούς νομοθεσίας και της ανάπτυξης ενός ελκυστικού και προβλέψιμου περιβάλλοντος για αμοιβαίες επενδύσεις μέσω του διαλόγου που στοχεύει στη βελτίωση της κατανόησης και της συνεργασίας σε επενδυτικά ζητήματα και στην προώθηση ενός σταθερού, διαφανούς επιχειρηματικού και επενδυτικού καθεστώτος χωρίς διακρίσεις.

ΜΕΡΟΣ V

ΘΕΣΜΙΚΕΣ ΚΑΙ ΤΕΛΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

ΑΡΘΡΟ 81

Μεικτό συμβούλιο

1. Συγκροτείται μεικτό συμβούλιο, το οποίο εποπτεύει την εκπλήρωση των στόχων της παρούσας συμφωνίας και επιβλέπει την εφαρμογή της. Συγκαλείται σε υπουργικό επίπεδο κατά τακτά διαστήματα που δεν υπερβαίνουν τη διετία και εκτάκτως όταν το απαιτούν οι περιστάσεις και εφόσον συμφωνούν τα μέρη.
2. Το μεικτό συμβούλιο εξετάζει κάθε σημαντικό θέμα που προκύπτει στο πλαίσιο της παρούσας συμφωνίας, καθώς και κάθε άλλο διμερές, πολυμερές ή διεθνές θέμα κοινού ενδιαφέροντος.
3. Το μεικτό συμβούλιο απαρτίζεται από εκπροσώπους των μερών σε υπουργικό επίπεδο, σύμφωνα με τις αντίστοιχες εσωτερικές ρυθμίσεις των μερών και λαμβάνοντας υπόψη τα ειδικά ζητήματα που πρέπει να εξεταστούν.
4. Το μεικτό συμβούλιο εγκρίνει τον εσωτερικό του κανονισμό.
5. Η προεδρία του μεικτού συμβουλίου ασκείται εκ περιτροπής από εκπρόσωπο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και εκπρόσωπο της Δημοκρατίας της Κούβας, σύμφωνα με τις διατάξεις που ορίζονται στον εσωτερικό κανονισμό της.

6. Για την επίτευξη των στόχων της παρούσας συμφωνίας, το μεικτό συμβούλιο έχει την εξουσία να λαμβάνει αποφάσεις. Οι εν λόγω αποφάσεις είναι δεσμευτικές για τα συμβαλλόμενα μέρη, τα οποία λαμβάνουν όλα τα αναγκαία μέτρα για την εκτέλεσή τους.
7. Επίσης, το μεικτό συμβούλιο δύναται να προβαίνει σε κατάλληλες συστάσεις.
8. Το μεικτό συμβούλιο εκδίδει τις αποφάσεις και συστάσεις του με αμοιβαία συμφωνία μεταξύ των μερών. Αυτή η διαδικασία εφαρμόζεται σε όλα τα λοιπά διευθύνοντα όργανα που συγκροτούνται με την παρούσα συμφωνία.

ΑΡΘΡΟ 82

Μεικτή επιτροπή

1. Το μεικτό συμβούλιο υποστηρίζεται στην εκτέλεση των καθηκόντων του από μεικτή επιτροπή, η οποία απαρτίζεται από εκπροσώπους των μερών σε επίπεδο ανώτερων υπαλλήλων, λαμβανομένων υπόψη των ειδικών θεμάτων που πρέπει να εξεταστούν.
2. Η μεικτή επιτροπή είναι αρμόδια για τη γενική εφαρμογή της παρούσας συμφωνίας.
3. Το μεικτό συμβούλιο θεσπίζει τον εσωτερικό κανονισμό της μεικτής επιτροπής.
4. Η μεικτή επιτροπή δύναται να λαμβάνει αποφάσεις όταν εξουσιοδοτείται σχετικά από το μεικτό συμβούλιο.

5. Η μεικτή επιτροπή συνεδριάζει άπαξ ετησίως για μια συνολική επισκόπηση της εφαρμογής της παρούσας συμφωνίας, εκ περιτροπής στις Βρυξέλλες και στην Κούβα, σε ημερομηνία και με ημερησία διάταξη που συμφωνείται εκ των προτέρων από τα μέρη. Είναι δυνατή η διεξαγωγή ειδικών συνεδριάσεων, με αμοιβαία συμφωνία, κατόπιν αιτήσεως οποιουδήποτε από τα μέρη. Η προεδρία της μεικτής επιτροπής ασκείται εκ περιτροπής, ανάλογα με τη συνεδρίαση, από εκπρόσωπο της Ένωσης και εκπρόσωπο της Δημοκρατίας της Κούβας.

ΑΡΘΡΟ 83

Υποεπιτροπές

1. Η μεικτή επιτροπή δύναται να αποφασίσει να ιδρύσει υποεπιτροπές για να τη βοηθούν στην εκτέλεση των καθηκόντων της. Δύναται να αποφασίσει να αλλάξει ένα καθήκον που έχει ανατεθεί σε μια υποεπιτροπή ή να διαλύσει μια υποεπιτροπή.
2. Οι υποεπιτροπές συνεδριάζουν, στο κατάλληλο επίπεδο, άπαξ ετησίως ή κατόπιν αιτήματος ενός εκ των δύο μερών ή της μεικτής επιτροπής. Όταν απαιτείται φυσική παρουσία, οι συνεδριάσεις διεξάγονται εκ περιτροπής στις Βρυξέλλες ή στην Κούβα. Οι συνεδριάσεις μπορούν να διεξάγονται επίσης με κάθε τεχνολογικό μέσο που διαθέτουν τα μέρη.
3. Η προεδρία των υποεπιτροπών ασκείται εκ περιτροπής από εκπρόσωπο των μερών για περίοδο ενός έτους.
4. Η δημιουργία ή η ύπαρξη μιας υποεπιτροπής δεν απαγορεύει στα μέρη να προσφεύγουν απευθείας στη μεικτή επιτροπή για οποιοδήποτε θέμα.

5. Η μεικτή επιτροπή θεσπίζει εσωτερικό κανονισμό που καθορίζει τη σύνθεση και τα καθήκοντα των εν λόγω υποεπιτροπών, καθώς και τον τρόπο λειτουργίας τους, εφόσον τέτοιοι κανόνες δεν προβλέπονται στην παρούσα συμφωνία.
6. Συγκροτείται υποεπιτροπή συνεργασίας. Επικουρεί τη μεικτή επιτροπή κατά την εκτέλεση των καθηκόντων της όσον αφορά το Μέρος III της παρούσας συμφωνίας. Επίσης:
- α) ασχολείται, κατόπιν αιτήματος της μεικτής επιτροπής, με κάθε θέμα που έχει σχέση με τη συνεργασία·
 - β) παρακολουθεί τη συνολική εφαρμογή του Μέρους III της παρούσας συμφωνίας·
 - γ) εξετάζει κάθε θέμα συνεργασίας που μπορεί να επηρεάσει τη λειτουργία του Μέρους III της παρούσας συμφωνίας.

ΑΡΘΡΟ 84

Ορισμός των «μερών»

Για τον σκοπό της παρούσας συμφωνίας, ο όρος «τα μέρη» σημαίνει την Ευρωπαϊκή Ένωση ή τα κράτη μέλη αυτής ή την Ευρωπαϊκή Ένωση και τα κράτη μέλη της, σύμφωνα με τις αντίστοιχες αρμοδιότητές τους, αφενός, και τη Δημοκρατία της Κούβας, αφετέρου.

ΑΡΘΡΟ 85

Εκπλήρωση υποχρεώσεων

1. Τα μέρη θεσπίζουν κάθε γενικό ή ειδικό μέτρο που απαιτείται για την εκπλήρωση των υποχρεώσεών τους βάσει της παρούσας συμφωνίας και μεριμνούν για την τήρηση των στόχων που θέτει η παρούσα συμφωνία.
2. Εάν ένα από τα μέρη θεωρήσει ότι άλλο μέρος παρέλειψε να τηρήσει υποχρέωση δυνάμει της παρούσας συμφωνίας, δύναται να προσφύγει σε κατάλληλα μέτρα. Προτού λάβει τα εν λόγω μέτρα, εκτός από περιπτώσεις ειδικής έκτακτης ανάγκης, υποβάλλει στο μεικτό συμβούλιο, εντός 30 ημερών, όλες τις σχετικές πληροφορίες που απαιτούνται για την εμπειριστατωμένη εξέταση της κατάστασης, ώστε να εξευρεθεί λύση αποδεκτή και από τα δύο μέρη. Κατά τη θέσπιση τέτοιων μέτρων, δίνεται προτεραιότητα στα μέτρα τα οποία διαταράσσουν στον λιγότερο βαθμό την εφαρμογή της παρούσας συμφωνίας. Τα μέτρα αυτά κοινοποιούνται αμέσως στο άλλο μέρος και αποτελούν αντικείμενο διαβουλεύσεων στη μεικτή επιτροπή, εάν το ζητήσει το άλλο μέρος.
3. Τα μέρη συμφωνούν ότι ως «περιπτώσεις ειδικής έκτακτης ανάγκης» στην παράγραφο 2 νοούνται οι περιπτώσεις σημαντικής παραβίασης της παρούσας συμφωνίας από ένα από τα μέρη. Τα μέρη συμφωνούν περαιτέρω ότι ως «κατάλληλα μέτρα» που αναφέρονται στην παράγραφο 2 νοούνται τα μέτρα που θεσπίζονται σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο. Εννοείται ότι η αναστολή συνιστά μέτρο ύστατης λύσης. Η ουσιώδης παραβίαση της παρούσας συμφωνίας συνίσταται σε:
 - α) άρνηση αναγνώρισης μέρους ή ολόκληρης της παρούσας συμφωνίας μη προβλεπόμενης από τους γενικούς κανόνες του διεθνούς δικαίου,

- β) παραβίαση των ουσιωδών στοιχείων της παρούσας συμφωνίας, όπως περιγράφεται στο άρθρο 1 παράγραφος 5 και στο άρθρο 7.
4. Εάν ένα μέρος εφαρμόσει μέτρο σε περίπτωση ειδικής έκτακτης ανάγκης, το άλλο μέρος δύναται να ζητήσει τη σύγκληση έκτακτης συνεδρίασης των μερών εντός 15 ημερών.

ΑΡΘΡΟ 86

Έναρξη ισχύος, προσωρινή εφαρμογή, διάρκεια και λήξη ισχύος

1. Η παρούσα συμφωνία εγκρίνεται από τα μέρη σύμφωνα με τις οικείες εσωτερικές νομικές διαδικασίες τους.
2. Η παρούσα συμφωνία αρχίζει να ισχύει την πρώτη ημέρα του δεύτερου μηνός που έπεται της ημερομηνίας κατά την οποία τα μέρη κοινοποιούν αμοιβαία την ολοκλήρωση των εσωτερικών νομικών διαδικασιών που αναφέρονται στην παράγραφο 1.
3. Ανεξάρτητα από την παράγραφο 2, η Ευρωπαϊκή Ένωση και η Κούβα εφαρμόζουν την παρούσα συμφωνία, εν όλω ή εν μέρει, σε προσωρινή βάση, όπως ορίζεται στην παρούσα παράγραφο, εν αναμονή της έναρξης ισχύος της, και σύμφωνα με τις αντίστοιχες εσωτερικές διαδικασίες και την νομοθεσία τους, κατά περίπτωση.

Η προσωρινή εφαρμογή αρχίζει την πρώτη ημέρα του δεύτερου μήνα μετά την ημερομηνία κατά την οποία η Ευρωπαϊκή Ένωση και η Κούβα θα κοινοποιήσουν αμοιβαία τα εξής:

- α) Για την Ένωση, την ολοκλήρωση των αναγκαίων γι' αυτόν τον σκοπό εσωτερικών διαδικασιών, με ένδειξη των μερών της συμφωνίας τα οποία θα εφαρμόζονται προσωρινά· και
- β) Για την Κούβα, την ολοκλήρωση των αναγκαίων γι' αυτόν τον σκοπό εσωτερικών διαδικασιών, με επιβεβαίωση των μερών της συμφωνίας τα οποία θα εφαρμόζονται προσωρινά.

4. Η παρούσα συμφωνία είναι αορίστου χρόνου. Κάθε μέρος μπορεί να ενημερώνει γραπτώς το άλλο μέρος για την πρόθεσή του να καταγγείλει την παρούσα συμφωνία. Η ισχύς της παρούσας συμφωνίας παύει έξι μήνες μετά την ημερομηνία της κοινοποίησης.

5. Οι κοινοποιήσεις που γίνονται σύμφωνα με το παρόν άρθρο αποστέλλονται, στην περίπτωση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στη Γενική Γραμματεία του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και, στην περίπτωση της Δημοκρατίας της Κούβας, στο Υπουργείο Εξωτερικών της Κούβας, που είναι οι θεματοφύλακες της παρούσας συμφωνίας.

ΑΡΘΡΟ 87

Τροποποίηση

Η παρούσα συμφωνία δύναται να τροποποιηθεί με γραπτή συμφωνία των μερών. Οι τροποποιήσεις αρχίζουν να ισχύουν την ημερομηνία που μπορεί να συμφωνηθεί μεταξύ των μερών και μετά την περάτωση των αντίστοιχων νομικών απαιτήσεων και διαδικασιών τους.

ΑΡΘΡΟ 88

Εδαφική εφαρμογή

Η παρούσα συμφωνία εφαρμόζεται αφενός στα εδάφη στα οποία εφαρμόζονται η Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση και η Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, υπό τους όρους που καθορίζονται στις Συνθήκες αυτές, και αφετέρου, στο έδαφος της Δημοκρατίας της Κούβας.

ΑΡΘΡΟ 89

Αυθεντικά κείμενα

Η παρούσα συμφωνία συντάσσεται σε δύο αντίτυπα στην αγγλική, βουλγαρική, γαλλική, γερμανική, δανική, ελληνική, εσθονική, ισπανική, ιταλική, κροατική, λετονική, λιθουανική, μαλτέζικη, ολλανδική, ουγγρική, πολωνική, πορτογαλική, ρουμανική, σλοβακική, σλοβενική, σουηδική, τσεχική και φινλανδική γλώσσα και όλα τα κείμενα είναι εξίσου αυθεντικά.

ΣΕ ΠΙΣΤΩΣΗ ΤΩΝ ΑΝΩΤΕΡΩ, οι υπογράφωντες, δεόντως εξουσιοδοτημένοι προς τούτο, υπέγραψαν την παρούσα συμφωνία.

Съставено в Брюксел на дванадесети декември през две хиляди и шестнадесета година.

Hecho en Bruselas, el doce de diciembre de dos mil dieciséis.

V Bruselu dne dvanáctého prosince dva tisíce šestnáct.

Udfærdiget i Bruxelles den tolvte december to tusind og seksten.

Geschehen zu Brüssel am zwölften Dezember zweitausendsechzehn.

Kahe tuhande kuueteistkümnenda aasta detsembrikuu kaheteistkümnendal päeval Brüsselis.

Έγινε στις Βρυξέλλες, στις δώδεκα Δεκεμβρίου δύο χιλιάδες δεκαέξι.

Done at Brussels on the twelfth day of December in the year two thousand and sixteen.

Fait à Bruxelles, le douze décembre deux mille seize.

Sastavljeno u Bruxellesu dvanaestog prosinca godine dvije tisuće šesnaeste.

Fatto a Bruxelles, addì dodici dicembre duemilasedici.

Briselē, divi tūkstoši sešpadsmitā gada divpadsmitajā decembrī.

Priimta du tūkstančiai šešioliktą metų gruodžio dvyliktą dieną Briuselyje.

Kelt Brüsszelben, a kétézer-tizenhatodik év december havának tizenkettedik napján.

Magħmul fi Brussell, fit-tnax-il jum ta' Diċembru fis-sena elfejn u sittax.

Gedaan te Brussel, twaalf december tweeduizend zestien.

Sporządzono w Brukseli dnia dwunastego grudnia roku dwa tysiące szesnastego.

Feito em Bruxelas, em doze de dezembro de dois mil e dezasseis.

Întocmit la Bruxelles la doisprezece decembrie două mii șaisprezece.

V Bruseli dvanásteho decembra dvetisícšestnást'.

V Bruslju, dne dvanajstega decembra leta dva tisoč šestnajst.

Tehty Brysselissä kahdententoista päivänä joulukuuta vuonna kaksituhattakuusitoista.

Som skedde i Bryssel den tolfte december år tjugohundrasexton.

Voor het Koninkrijk België
 Pour le Royaume de Belgique
 Für das Königreich Belgien

Deze handtekening verbindt eveneens de Vlaamse Gemeenschap, de Franse Gemeenschap, de Duitstalige Gemeenschap, het Vlaamse Gewest, het Waalse Gewest en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Cette signature engage également la Communauté française, la Communauté flamande, la Communauté germanophone, la Région wallonne, la Région flamande et la Région de Bruxelles-Capitale.

Diese Unterschrift bindet zugleich die Deutschsprachige Gemeinschaft, die Flämische Gemeinschaft, die Französische Gemeinschaft, die Wallonische Region, die Flämische Region und die Region Brüssel-Hauptstadt.

За Република България

Za Českou republiku

For Kongeriget Danmark

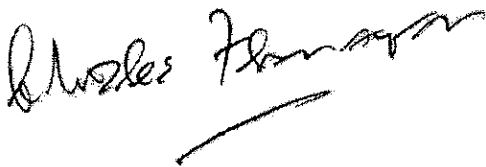
Für die Bundesrepublik Deutschland

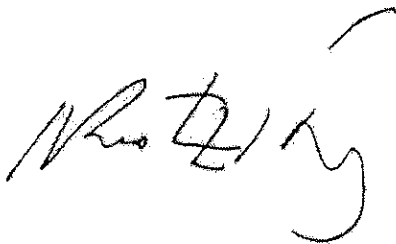
Eesti Vabariigi nimel

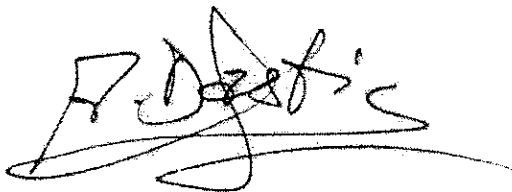
Thar cheann Na hÉireann
For Ireland

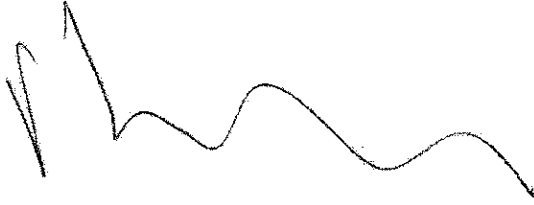
Για την Ελληνική Δημοκρατία

Por el Reino de España

Pour la République française

Za Republiku Hrvatsku

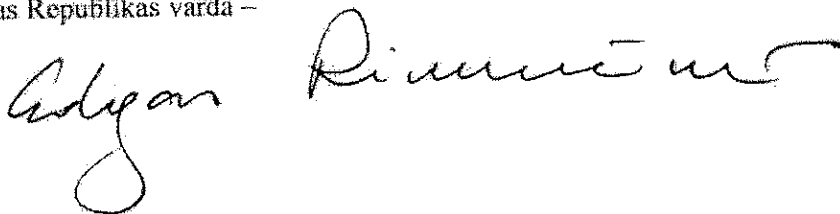
Per la Repubblica italiana

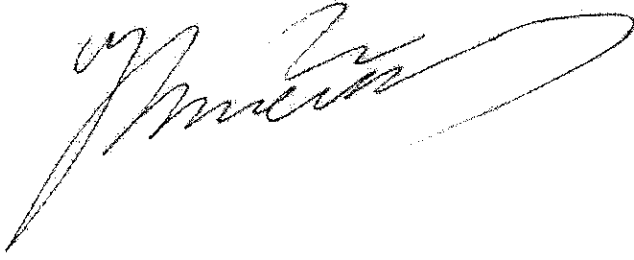
Για την Κυπριακή Δημοκρατία

Latvijas Republikas vārdā –

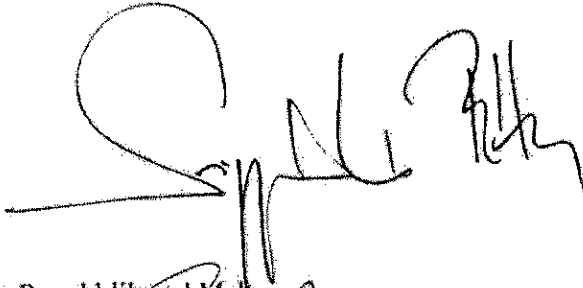
Lietuvos Respublikos vardu

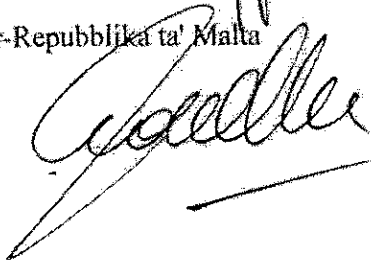
Pour le Grand-Duché de Luxembourg

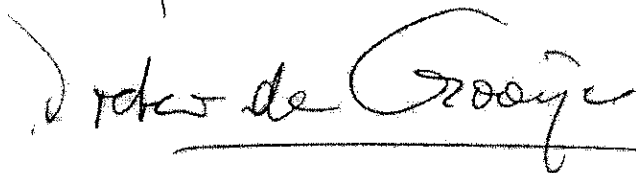
Magyarország részéről

Għar-Repubblika ta' Malta

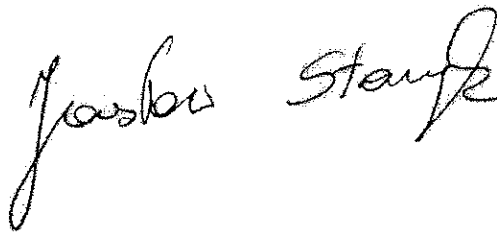
Voor het Koninkrijk der Nederlanden

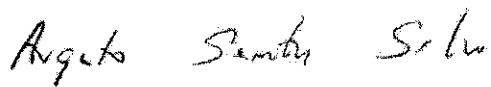
Für die Republik Österreich

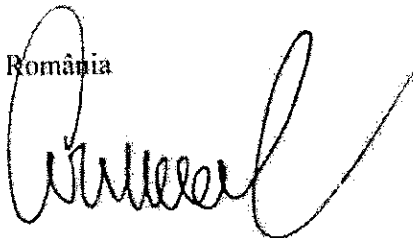
W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej

Pela República Portuguesa

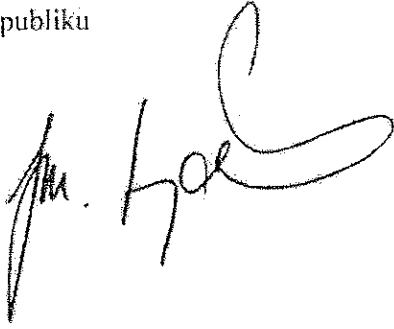
Pentru România

Za Republiko Slovenijo

Za Slovenskú republiku

A handwritten signature in black ink, appearing to read "Ján Ľudovík". The signature is fluid and cursive, with a large loop at the end.

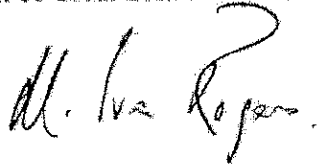
Suomen tasavallan puolesta
För Republiken Finland

A handwritten signature in black ink, appearing to read "Matti Vanhanen". The signature is cursive and somewhat stylized.

För Konungariket Sverige

A handwritten signature in black ink, appearing to read "Magdalena Andersson". The signature is cursive and somewhat stylized.

For the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland

A handwritten signature in black ink, appearing to read "David Davis". The signature is cursive and somewhat stylized.

Za Evropský svaz
Por la Unión Europea
Za Evropskou unii
For Den Europæiske Union
Für die Europäische Union
Euroopa Liidu nimel
Για την Ευρωπαϊκή Ένωση
For the European Union
Pour l'Union européenne
Za Evropsku uniju
Per l'Unione europea
Eiropas Savienības vārdā –
Europos Sąjungos vardu
Az Európai Unió részéről
Għall-Unjoni Ewropea
Voor de Europese Unie
W imieniu Unii Europejskiej
Pela União Europeia
Pentru Uniunea Europeană
Za Európsku úniu
Za Evropsko unijo
Euroopan unionin puolesta
För Europeiska unionen

Por la República de Cuba

Предходният текст е заверено копие на оригинала, депозиран в архивите на Генералния секретариат на Съвета в Брюксел.
 El texto que precede es copia certificada conforme del original depositado en los archivos de la Secretaría General del Consejo en Bruselas.
 Předchozí text je ověřeným opisem originálu uloženého v archivu generálního sekretariátu Rady v Bruselu.
 Foranstående tekst er en bekræftet genpart af originaldokumentet deponeret i Rådets Generalsekretariats arkiver i Bruxelles.
 Der vorstehende Text ist eine beglaubigte Abschrift des Originals, das im Archiv des Generalsekretariats des Rates in Brüssel hinterlegt ist.
 Eelnev tekst on tõestatud koopia originaalist, mis on antud hoiule nõukogu peasekretariaadi arhiivi Brüsselis.
 Το ανωτέρω κείμενο είναι ακριβές αντίγραφο του πρωτοτύπου που είναι κατατεθειμένο στο αρχείο της Γενικής Γραμματείας του Συμβουλίου στις Βρυξέλλες.

The preceding text is a certified true copy of the original deposited in the archives of the General Secretariat of the Council in Brussels.
 Le texte qui précède est une copie certifiée conforme à l'original déposé dans les archives du secrétariat général du Conseil à Bruxelles.
 Tekst koji prethodi potvrđena je kopija vjerna originalu položenom u arhivu Glavnog tajništva Vijeća u Bruxellesu.
 Il testo che precede è una copia certificata conforme all'originale depositato presso gli archivi del segretariato generale del Consiglio a Bruxelles.

Šis teksts ir apliecināta kopija, kas atbilst oriģinālam, kurš deponēts Padomes Ģenerālsekretariāta arhīvos Briselē.

Pirmiau pateiktas tekstas yra Tarybos generalinio sekretoriato archyvuose Briuselyje deponuoto originalo patvirtinta kopija.

A fenti szöveg a Tanács Főtitkárságának brüsszeli irattárában letétbe helyezett eredeti példány hiteles másolata.

It-test precedenti huwa kopja ċertifikata vera tal-original iddepożitat fl-arkivji tas-Segretarjat Ġenerali tal-Kunsill fi Brussell.

De voorgaande tekst is het voor eensluidend-gewaarmerkt afschrift van het origineel, nedergelegd in de archieven van het secretariaat-generaal van de Raad te Brussel.

Powyzszy tekst jest kopią poświadczoną za zgodność z oryginałem złożonym w archiwum Sekretariatu Generalnego Rady w Brukseli.

O texto que precede é uma cópia autenticada do original depositado nos arquivos do Secretariado-Geral do Conselho em Bruxelas.

Textul anterior constituie o copie certificată pentru conformitate a originalului depus în arhivele Secretariatului General al Consiliului la Bruxelles.

Předchádzajúci text je overenou kópiou originálu, ktorý je uložený v archíve Ģenerálneho sekretariátu Rady v Bruseli.

Zgomlje besedilo je overjena verodostojna kopija izvirnika, ki je deponiran v arhivu generalnega sekretariata Sveta v Bruslju.

Edellä oleva teksti on oikeaksi todistettu jäljennös Brysselissä olevan neuvoston pääsihteeristön arkistoon talletetusta alkuperäisestä tekstistä.

Ovanstående text är en bestyrkt avskrift av det original som deponerats i rådets generalsekretariats arkiv i Bryssel.

Брюксел,
 Bruselas,
 Brusel,
 Bruxelles, den
 Brüssel, den
 Brüssel,
 Βρυξέλλες,
 Brussels,
 Bruxelles, le
 Bruxelles,
 Bruxelles, addi
 Brisele,
 Briuselis
 Brüsszel,
 Brussel,
 Brüssel,
 Bruksela, dnia
 Bruxelas, em
 Bruxelles,
 Brusel
 Bruselj,
 Bryssel,
 Bryssel den

1 2 -12- 2016

За генералния секретар на Съвета на Европейския съюз
 Por el Secretario General del Consejo de la Unión Europea
 Za generálního tajemníka Rady Evropské unie
 For Generalsekretæren for Rådet for Den Europæiske Union
 Für den Generalsekretär des Rates der Europäischen Union
 Euroopa Liidu Nõukogu peasekretäri nimel
 Για τον Γενικό Γραμματέα του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης
 For the Secretary-General of the Council of the European Union
 Pour le Secrétaire Général du Conseil de l'Union européenne
 Za glavnog tajnika Vijeća Europske unije
 Per il Segretario Generale del Consiglio dell'Unione europea
 Eiropas Savienības Padomes Ģenerālsekretāra vārdā –
 Europos Sąjungos Tarybos generalinio sekretoriaus vardu
 Az Európai Unió Tanácsának főtitkára nevében
 Għas-Segretarju Ġenerali tal-Kunsill tal-Unjoni Ewropea
 Voor de Secretaris-Generaal van de Raad van de Europese Unie
 W imieniu Sekretarza Generalnego Rady Unii Europejskiej
 Pelo Secretário-Geral do Conselho da União Europeia
 Pentru Secretarul General al Consiliului Uniunii Europene
 Za generalného tajomníka Rady Európskej únie
 Za generalnega sekretarja Sveta Evropske unije
 Euroopan unionin neuvoston pääsihteerin puolesta
 För generalsekretären för Europeiska unionens råd

L. SCHIAVO
 Directeur Général